

definitio hæc, personas esse hypostasēs, a te non est profecta, potuisset fortasse quis tui defendendi gratia dicere, Cyrillum nomine hypostasēon non intelligere personas, sed subsistentias quasdam rerum substantialium. Sed cum tu adversus te ipsum definitionem illam attuleris, nullus de cætero defensionis locus tibi relinquitur. Quare quando dicis, Christi naturas, sive hypostasēs mansisse inconfusas, nihil aliud dicis, quam mansisse inconfusas hypostasēs sive personas.

Unde ex hac a te lata lege, nimirum, naturas esse hypostasēs sive personas, sequitur tres esse naturas in tribus sanctissimæ Trinitatis personis, ut Ariani contendunt; duas vero personas in duabus unigeniti Filii naturis. Itaque cum ais tractatu de Adoratione in spiritu, duarum Christi naturarum sive hypostasēon arcum fuisse figuram; et alibi his ipsis verbis, ex duabus naturis, sive hypostasibus, sive personis constitui Christum; obscurum non est, te fateri Christi corpus in utero Virginis prius exstitisse ac formatum esse, et postea demum cum persona Verbi divini conjunctum. Quod et in tertio capitulo affirmas hunc in

modum: Siquis post ineffabilem unionem dividit hypostasēs. Cumque infinitis aliis locis naturas nuncupes hypostasēs, in libris ad Hermiam tibi ipse adversaris, et a te dissentis, asserens aliud esse naturam, et aliud hypostasim, sive personam.

Et quomodo, cum Theodoretus duodecim capitula tua refutare aggressus esset, numquam defendisti id, quod de hujusmodi hypostasibus in tertio capitulo asseveras? Quamobrem inconstans tibi ipse repugnas, et tua vinceta cedis; aliquando quidem unam Christi naturam asserens, aliquando duas personas.

Etenim in scholiis quoque tuis interpretans staterem, quem reperit Petrus in ore piscis, ita scribis. Igitur verus stater est Christus. Ipse enim est geminus character; magnæ gratiæ disertissimo Cyrillo, qui ubique diversos in Christo characteres ac hypostasēs confitetur.

Audistis, fratres, draconis nequissimi Andræ convicia, quæ ex pectore Nestoriani veneni plenissima adversus sapientissimum doctorem Cyrillum eructavit, eoque quod dixerit, naturas esse hypostasēs.

Hoc ex fragmento intelligere licet, 1º Andream studiosissimum fuisse Nestorii: ideo enim, et execrandus ab Anastasio, et draco nequissimus vocatur. 2º Oppugnata fuisse ab eo capitula scripto libro, qui ab objectionibus diversus sit: totum enim hoc fragmentum in objectionibus non reperitur, neque vero fuit unquam. Nam quomodo ad objecta sane gravia Cyrillus non respondisset, qui minutiora quæque diluit? 3º Librum hunc scriptum fuisse, post reprehensiones Theodoretum a Cyrillo confutatas, atque adeo post responsionem ad objectiones Orientalium: sit enim et confutationis, in parte ræ fragmenti, et responsionis ad objecta, mentio in confutationis procæmio. 4º Videri scriptum ab Andrea librum, vel sub finem concilii Ephesini, post acceptas a Theodoro litteras de statu rerum Nestorii, vel post solum concilium, cum regressi in Orientem schismatici depositionis sententiam in Cyrillum latam construarunt in synodo, cujus meminit Liberatus: tunc enim nihil non licuit Orientalibus adversus capitula duodecim, quæ ne omnibus quidem catholicis probabantur; nihil non ausi sunt Nestorii fautores, præ impatientia afflictæ causæ, quæ suos adhuc habebat in aula patrocini. 5º Scholia de incarnatione Unigeniti edita esse a Cyrillo ante concilium Ephesium, si vera sint quæ scribit Andreas: de ipsis enim loquitur, ut de pervulgato jam dudum opere; quamquam id quod assert de statere, non reperitur in scholiis cujusmodi nunc habentur. Unde oportet, aut Anastasium memoria lapsum, Scholiorum nomine aliud opus appellasse, aut ipsis deesse, quæ de statere scripta erant. 6º Denique vexari toto isto fragmento dictum Cyrilli anath. iii: *Si quis in uno Christo post unionem dividit hypostasēs, ipsasque tantum conjunctione inter se connectit, quæ secundum dignitatem est*, etc. videntur enim hypostasēs positæ pro naturis: solæ enim nature connectuntur, quæ si naturæ duæ sint, duas sequitur a Cyrillo dici hypostasēs in Christo, quod Nestorianum; si minus autem duæ sint, sequitur alteram transiisse in alteram, quod Arianum. Verum fallitur ratione sua Andreas, aliud enim nihil Cyrillus vult, quam unitis inconfuse et inconvertibiliter naturis, jam non duæ admitti debeant hypostasēs, (hoc enim est: *διαρῆν τὰς ὑποστάσεις*) quæ sola *σχετικῶς* unionem copulentur.

SANCTI CYRILLI

EPISCOPI ALEXANDRIÆ

APOLOGETICUS ADVERSUS THEODORETUM,

VEL

RESPONSIO AD EA QUÆ THEODORETUS CONTRA ANATHEMATISMOS DIXIT.

Cyrillus reverendissimo et dilectissimo fratri, et confessorio * Evoptio, in Domino salutem.

Legi quæ a tua sanctimonia dudum mihi transmissa sunt, et affectum miratus sum, atque sinceritatem charitatis in Christo; oportere autem arbitror, nunc quoque attemperatissime exclamare, quod in libro Proverborum scriptum est: *Frater a fratre adjutus,*

ut civitas bene munita (Prov. xviii, 19). Et mihi quidem videtur charitas diviniæ Scripturæ maxime fuisse laudibus honorata, et id recte, quippe cum habeat in se plenitudinem legis (Rom. xiii, 10), et virtutibus sit aliis præferenda, ac sanctorum animis videatur esse mirabilis; nempe quam dicimus, non nudis, nec solis impleri verborum vocabulis, sed quæ a rebus ipsis

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

* Episcopo Ptolemædis, cujus mentio supra pag. 473 et 516. Porro istud opusculum Cyrilli ex alia

versione editum est anno 1628, in Hæro cui titulus *Antidotum adversus hæreses*. BALUZ.

testimonium habeant. Quemadmodum enim pretiosissimi lapides, quos Indicos aiunt esse, non si quis de ipsorum pulchritudine commemoret, sed ipsi pulchri si fuerint, spectantium oculis admirandi sunt; ita ex ipsi exemplis præclarum charitatis decus apparet bonis omnibus comparatum.

Hanc reverentia tua plurimi facit, sanctorum solita semper observare vestigia, et probatissimæ vitæ illorum laudes sectari. Accepi igitur, ut tuæ sanctitatis affectum nunc quoque cognoscerem, tomum transmissum, quem composuisse dicitur contra anathematis-mos Theodoretus Cyri: ita enim oppidum illud audio nominari. Quo perlecto egi gratias maximas Deo, et illud dicere non cessavi: *Domine, libera animam meam a labiis injustis, et a lingua dolosa (Psal. cxix, 2).*

Comperi enim ubique et in singulis capitulis mihi calumnias importari. Miratus igitur sum, virum non alienum a litteris, ut quidam de eo retulerunt, et sacrarum forte litterarum non mediocri scientia præditum, in tantum ignorasse vim capitulorum, ut orta sit mihi suspicio, eum alienis desideriis ficta ignorantia fuisse gratificatum; ne scilicet videatur temere nobis, et sine aliquo colore detrabere: cum presertim nihil prorsus arduum sit, nihil obscurum in nostris dictis, nisi me fallit opinio, nihil quod sit intellectu difficile. Verum quando necesse fuit, quamvis jam super his antea scripserimus, paucis ad eum quoque respondere, ne quis nos credat reticuisse convictos, aggrediar ad responsonem, quantum res patietur, brevitate servata.

Decuerat quidem ipsum maxime, cum Scripturarum habeat scientiam divinarum, volentem nobiscum de sacris mysteriis disputare, sacrarum tantummodo litterarum fecisse mentionem, ac non a curiosas fabulas sordidasque proferre: meos etenim sermones MALO DISCORDIÆ assimilare dignatur, et hanc fortasse probationem suæ putat esse doctrinæ. Unde et nos hanc ipsius nimiam sumus admirati scientiam: apparet enim illum propter profundam scilicet ingentemque doctrinam, MALUM non ignorasse DISCORDIÆ; nec Paridem filium Priami.

Nam in epistola ^b post alia: *Præterea non solum ipse hæc ista asseruit; verum etiam nolentes ejus obtemperare blasphemias anathematizare ausus est. Si tamen*

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

* Baluzius habet *cariosas*, sicque probat hanc lectionem: « Ita Hieronymus in epistola ad Nepotianum dixit *pene jam cariosis artubus*. Porro isthic legi debere *cariosas*, non *curiosas*, ut est apud Garnerium, patet etiam ex alia versione, ubi legitur *veteres fabulas*. » EDIT..

^b Baluzius rejicit hæc verba ad initium sequentis reprehensionis hæretici: qua ratione hoc fecit explicat nota sequenti. EDIT.

^c Huc Baluzius transtulit verba cujus mentio est in nota præcedenti, subditque sequentia: « Garnerius putans hæc verba esse Cyrilli, ea ab hoc loco transtulit ante anathematisum primum, et initium verborum Theodreti ita posuit: *At nos, qui evangelicam traditionem sequimur*. Nos illa reduximus in locum quem occupant in antiquis exemplaribus. Certum est enim esse Theodreti, non solum quia in codicibus

A ipsius sunt ista inventa, ac non magis quidam inirritus veritati tamquam ex illo conscripta projecit in me. iam, sicut illud, quod in fabulis est, MALUM DISCORDIÆ, quod flammam accendat.

Verum, nos his interim missis, proposito insistamus.

ANATHEMATISMUS PRIMUS.

Siquis non consteatur Deum esse vere Emmanuel, et propterea sanctam Virginem esse Θετόκου: peperit enim carnaliter carnem factum Dei Verbum; anathema sit.

REPREHENSIO HÆRETICI.

* At nos, qui evangelicam traditionem sequimur, non carnem natura factum, et in carnem conversum Deum dicimus Verbum; invertibilis etenim et incommutabilis est Deus, de quo etiam David Propheta dicit: *Tu autem idem es, et anni tui non deficient (Psal. ci, 28)*. Quod Paulus veritatis predicator maximus de Filio dictum esse, in epistola ad Hebræos asseruit (*Heb. i, 11*); et alibi per Prophetam Deus dicit: *Ego sum, ego sum, et non commutatus sum (Malach. iii, 6)*. Ergo si inconvertibilis et incommutabilis est Deus, conversionem et commutationem pati non potest; et si impossibile est, ut invertibilis convertatur, non est factum caro Deus Verbum conversum, sed assumpsit carnem, et habitavit in nobis juxta Evangeliorum voces. Et ipse id explanans Paulus divinus in epistola ad Philippenses ait: *Hoc scitote in vobis, quod et in Christo Filio, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, ut esset æqualis Deo, sed se exinanivit, formam servi accipiens (Philip. ii, 5)*.

Apparet igitur ex dictis, quod Dei forma non sit in servi formam conversa; sed quod manens id quod erat, servi formam accepit. Ergo si non est factum caro Deus [Baluz. Dei] Verbum, sed carnem vitam et rationabilem assumpsit, non ipse natura ex Virgine natus est, conceptus, et factus, et formatus, et inde initium, ut esset, accipiens, qui ante sæcula est, et Deus, et apud Deum semper, et Patri adhærens, et cum Patre cognoscendus adorandusque, cum sibi templum finxisset in utero virginali, adhærebat facto, et concepto, et formato, et nato. Qua de causa etiam ^d Virginem sanctam Θετόκου vocamus, non quod

D Mercatoris dicuntur ejus esse, sed etiam quia eodem loco ponuntur in antiqua illa versione cujus supra fecimus mentionem, et quia Græce etiam eodem ordine reperiuntur tomo quarto operum Theodreti pag. 706. Quod autem Garnerium impulit ad hanc mutationem, istud est, ut opinor, quod cum videret verba priora Theodreti pendere ex aliis, et in præfatione Cyrilli mentionem fieri verborum Theodreti de malo discordiæ, putavit verba illa conjungenda esse cum verbis Cyrilli. Verum si animadvertisset nonnulla hic deesse ex præfatione Theodreti, que exstant in Græco textu et in antiqua illa versione, fecisset Garnerius quod nos fecimus, id est, verba ejus non movisset ab eo loco quem occupant in codicibus Mercatoris. » EDIT.

^d Hanc partem ex ista versione descripsit Pelagius in epistola tertia ad episcopos Istriæ. BALUZ.

Deum pepererit natura, sed quod hominem ediderit A conjunctionum Deo, * qui ipsum formaverat.

Totus hic paragraplus refertur in v synodo, inter ea Theodoretum, adversus sanctum Cyrillum, quæ anathemate damnata sunt; flagitium vero ipsius est, quod sancto Cyrillo contradicat in ea parte, in qua fidei ratio posita erat, nempe quod beata Virgo Verbum carnem factum pepererit, et non tantum hominem conjunctionum Deo.

At si non est homo, qui in utero Virginis fictus est, sed Deus Verbum, qui est ante sæcula; factura ergo sancti Spiritus est Deus Verbum. Nam quod in ea natura est, inquit Gabriel, ex Spiritu sancto est (Matth. 1, 20). At si increatum est unigenitum Dei Verbum, et ejusdem cum Patre substantiæ, [Baluz. add. et coæternum cum Patre] non est Spiritus sancti factura. Si autem non Deum Verbum in utero Virginis Spiritus formavit, superest, ut servi formam intelligamus et formatam et fictam esse natura.

Sed quoniam non tantum erat servi forma, sed templum habitorem habens Deum Verbum, juxta Pauli vocem: Quoniam in ipso, inquit, complacuit omnem plenitudinem deitatis habitare corporaliter (Coloss. 1, 19); non tantum ἀνθρωποτόξον, sed et Θεοτόξον sanctam Virginem vocamus; ἀνθρωποτόξον, propter fictionem et formationem; Θεοτόξον, propter ἔνωσιν, appellantes: ideoque puer, qui natus est, Emmanuel est vocatus; nec Deus ab humana natura separatus, nec homo deitate nudus. Emmanuel enim significat, nobiscum esse Deum, juxta Evangeliorum voces; nobiscum autem Deus, et eum significat, qui ex nobis pro nobis assumptus est, et Deum Verbum, quod assumpsit, ostendit. Ergo Emmanuel puer propter Deum, qui assumpsit; et Virgo Θεοτόκος, propter conjunctionem Dei formæ servi; neque in carnem Deus Verbum conversus est: sed Dei forma servi formam accepit.

RESPONSIO ORTHODOXI.

Plurimum et sæpe incusavimus eos qui recusant conlteri Deum esse vere Emmanuel, et sanctam Virginem esse Θεοτόξον, ideo quod peperit secundum carnem Dei Verbum, tunc cum est factum caro, id est, homo. At vero is, qui tam recte dicta a nobis accusat, si Deum vere esse nescit Emmanuel; si non est natum carnaliter ex sacra Virgine caro factum Dei Verbum, juxta Scripturas; cur non magis palam clamabat: Quid agis, vir bone [Baluz. add. Ambrosii]? Eructas infandos sermones, dogmata obteris veritatis. Non est Deus vere Emmanuel, nec Virgo sancta Θεοτόκος, ut etiam nos hæc ita clamitanti, dicentique, ea quæ a divina Scriptura dicta sunt, sapienter opponere, et apostolicæ atque evangelicæ fidei traditionem, et sanctorum Patrum confessionem, qui suo tempore Nicææ congregati sunt, proferentes, persuaderemus, quod neque recte, neque honeste dicta nostra conetur arguere; immo magis divinæ Scripturæ reluctari festinet.

Sed prudens argutusque tractator, illis, quæ cum oportuerat et necesse fuerat dicere, prætermisisset, et cum nihil horum tetigisset, omnino in aliam se contulit viam: dicere enim aggressus est statim, quod Dei Verbum sit conversione validius, et quod non in naturam carnis transformatum sit, tamquam si hoc verum esse, anathematismus vel sentiat, vel affirmet.

Audiat igitur hic, qui orationi alterius nescit occurrere: sermones, homo, sine causa vanos exerces, et reluctaris opinioni vel nobis invise. Novimus enim nos quoque, quod nec umbram quidem conversionis divina illa excellensque natura perpetiatur, et quod Dei Verbum in naturam non commigraverit carnis, deitate deposita.

B Verum quando a Dei forma servi formam assumptam esse commemorat, doceat nos, [Baluz. add. si] sine substantiis solæ et per se ipsæ inter se formæ convenerint. At id, opinor, ipse quoque non ita esse confitebitur: neque enim species tantum sine substantiis, et formæ inter se per ἔνωσιν dispensatoriæ convenerunt; sed rerum ipsarum sive substantiarum conventus est factus, ut inhumanationis [Baluz. humanitatis] ratio vere facta esse credatur. Ergo etsi Dei Verbum carnem factum esse dicamus, non tamen confusionem, nec commixtionem, nec rursus conversionem, aut commutationem ei dicimus contigisse; sed ipsum conjunctionum esse, arcana ineffabilem ratione, corpori sancto habenti animam rationabilem: quidquid enim adunari dicitur, non confunditur, sed C aliud sibi magis assumit.

Affirmamus igitur, Dei Patris Verbum assumpsisse sibi sanctam et animatam carnem, et esse vere inconfuseque, ex ipsa vulva, conjunctionum, exiisse quidem hominem, Deum tamen verum sic quoque remansisse; ideo et Virgo sancta Θεοτόκος est. Supervacuum autem esse opinor, eam etiam ἀνθρωποτόξον vocari. Nam si essent quidam adeo mente capti, ut dicerent, naturam Verbi ex carne, tamquam fontem suæ originis habuisse, et suæ exstantiæ [Baluz. substantiæ] inde initium fuisse sortitum, fortasse non absque aliqua ratione facere viderentur, qui eam ἀνθρωποτόξον vocari debere ostenderent. Sed quoniam hujusmodi opinio omnibus odiosa est, nec aliter potest intelligi Θεοτόκος esse Virgo sancta, nisi quis prius crediderit, quod factum sit caro, id est, factum sit homo, Dei Patris Verbum (neque enim divinitatem nudam virgo peperit), quod nobis ex hac contentione emolumenti parient hi, qui certant etiam ἀνθρωποτόξον eam vocari debere?

Verum, quantum apparet, locum sibi adversus Christum dicendi excogitaverunt; non enim patiuntur, vel sentire vel dicere, ipsum Dei Patris Verbum, quod erat ante sæcula Filius, novissimis temporibus inconfuse, inconvertibiliterque adunatum esse, ex vulva, carni habenti animam rationabilem, ac sic fuisse hominem similem nostri. Sed sicut unum san-

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

* In epistola Pelagii, quem ipse formavit. In veteri versione supra laudata, qui finxit eum. BALUZ.

ctorum inhabitantem Deum habuisse commemorant, alios etiam ita sentire sollicitant : non considerantes, quod in nobis quoque per sanctum Spiritum, ut in sanctis templis, habitet omnium Deus. Scriptum est enim : *Nescitis, quod templum Dei estis, et spiritus Dei habitet in vobis? Si quis ergo templum Dei corrumpit, corrumpet eum Deus; templum enim Dei sanctum est, quod estis vos* (1 Cor. III, 16). Sed etsi nominati sumus templa, Deum habentes inhabitantem per Spiritum; atamen alium mysterii, secundum Christum, novissimi modum : vere enim adunatam esse Deo Verbo dicimus carnem, habentem scilicet animam rationabilem.

Sed libenter cum consulerem, utrum unitatem Dei Verbi et humanitatis, sive sancti corporis rationabiliter animati, factam esse vere constiteatur; an ipse quoque nonnullorum exemplo, per conjunctionem solam [Gr. συνάρτησιν συζητικὴν] servilis et ἀνυποστάτου ἰσότητος cum ἑνωστικῶν forma divina, sive alio modo, per solam filietatis ἰσοωνυμίας, et æqualitatem dignitatis; aut si alius ullus conjunctionis intelligitur modus? Sed forte sine causa molestus sum, et percussor non necessario : habent enim voces ipsius, et apertissimam confessionem; in primo namque hoc capitulo dixit : *Ideo natus puer vocatur Emmanuel, nec Deus a natura separatur humana, nec homo divinitate nudus.* Oportuerat quidem ipsum subtilem ex his expositionem, elimatamque curare; cæterum id certe notandum est. Ecce enim ipse unitatem explanans, ab humana natura Deum unitate se separare negat, eundemque confitetur Deum simul et hominem : cur ergo non erubescit, dicta increpans nostra ?

ANATHEMATISMUS SECUNDUS.

Siquis non constiteatur, carni per substantiam adunatum esse Dei Patris Verbum, et unum esse Christum cum propria carne, eundem scilicet Deum simul et hominem; anathema sit.

REPREHENSIO HERETICI.

Unum quidem Christum confitemur, divinis apostolorum traditionibus obtemperantes, et eundem propter ἑνωσιν Deum et hominem nominamus. Verum ἑνωσιν per substantiam penitus ignoramus, ut novam, et alienam a divinis Scripturis et Patribus, qui eas interpretati sunt.

Et hic quoque totus locus relatus est damnatusque in v syabdo, propterea quod rejiceret ἑνωσιν καὶ ἰσοωνυμίας, cujus confessio est sola, indubitata, et fraudis experta bene sentiendi regula. Unde canone

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

* Baluz. addit hic : *et criminatur immerito secundum anathematismum, qui se ita habet.* Edit.

† Hæc vox non respondet voci Græcæ γενναῖος, qua hic usus est Cyrillus; eamque ob causam Garnierus addidit vocem *generosus* et ita legit : *Ecce iste generosus iste barbarus.* Verum aut *generosus* simpliciter legendum est aut *barbarus*. Videtur autem Marius Mercator accepisse hæc verba Cyrilli

A 13 anathema dicitur ei, qui defenderit impia Theodoretū conscripta, quæ contra rectam fidem et contra primam Ephesinam sanctam synodum, et sanctum Cyrillum; et duodecim ejus capitula, exposuit, et omnia quæ conscripsit pro Theodoro et Nestorio impiis, et pro aliis, qui eadem prædicis Theodoro et Nestorio sapuerunt, defendens eos, et eorum impietatem, et propter hoc impios vocans doctores Ecclesiæ, qui UNITATEM SECUNDUM SUBSISTENTIAM Dei Verbi ad carnem confitentur, etc.

Si autem is, qui hæc reperit, vult dicere ἑνωσιν per substantiam, qua commixtio sit facta divinitatis et carnis, contradicemus omni alacritate, et blasphemiam convincemus. Necessè est enim commixtionem confusio sequatur; secuta autem confusio adimit naturæ proprietatem : quæ enim miscentur, id quod erant ante, non servant; id autem de Deo Verbo et de semine David dicere, flagitiosissimum est. Oportet autem obtemperare Domino demonstranti duas naturas, et dicenti Judæis : *Solvite templum istud, et in triduo reedificabo ipsum* (Joan. II, 19). At si commixtio fuisset facta, nec Deus remansisset Deus, nec templum cognosceretur templum, sed et Deus templum esset, et templum Deus : id enim commixtionis ratio postulat; et non recte Dominus Judæis dixerit : *Solvite templum istud, et in triduo reedificabo ipsum.* Oportuerat enim ita dicere : *Solvite me, et in triduo resurgam; siquidem vere commixtio, confusioque fuisset facta : nunc autem ostendit, et templum solvendum, et resuscitaturum Deum.*

Superflua igitur per substantiam ἑνωσιν, qua per commixtione, ut opinor, utuntur; sufficit autem ἑνωσιν dicere, quæ et naturarum proprietates ostendit, et unum adorandum præcipit Christum.

RESPONSIO ORTHODOXI.

Ecce iterum generosus iste barbarus ex minimis causis occasionem maledicendi captans, reprehendit dictionem quod per substantiam dixerimus, et eandem insolitam esse definit, et novo more eam factam esse a nobis affirmat; nec considerat, quod dictionum vis [Bal. om. dictionum vis], impiorum hæreticorum argutiis veritatem opponens, convellit id, quod videtur obsistere.

Nestorio igitur ubique evacuante Dei Verbi secundum carnem generationem, et solam dignitatum unitatem nobis instituyente, et dicente hominem Deo conjunctionum filietatis ἰσοωνυμίας fuisse honoratum; necesse fuit, ut nos adversus illius dicta agentes, per substantiam ἑνωσιν factam fuisse diceremus. Hic autem sermo nihil aliud significat, nisi id tantum, quod Verbi natura, sive substantia, id est, ipsum Verbum, humanæ

tamquam ironica, et ideo vertisse vocem γενναῖος per vocem barbarus, sicut infra pag. 288, pro eo quod apud Cyrillum scriptum est ὁ θρασύς, quod isthic vertere debueret *audax* aut *tomerarius*, posuit *struus* quod est laudis potius quam vituperii. Isthic pro barbarus vetus illa versio cujus ante meminimus habet fortis. BALUZ.

naturæ vere adunatum, absque omni conversione et A confusione, ut sæpe diximus, unus intelligatur, et sit Christus, ipse Deus et homo.

Notanda sunt accurate ista Cyrilli verba : τὴν καθ' ὑπόστασιν ἑνωσιν γενέσθαι φαίμεν, τοῦ καθ' ὑπόστασιν οὐδέν ἕτερον ἀποφαίνοντος. πλὴν ὅτι μόνον ἡ τοῦ λόγου φύσις, ἴσους ἡ ὑπόστασις, ὁ ἴστος αὐτὸς ὁ λόγος, ἀνθρώπινα φύσει κατὰ ἀλήθειαν ἑνωθεῖς, etc. *Factam dicimus unionem secundum ὑπόστασιν; hic autem sermo nihil aliud significat, nisi id tantum, quod Verbi natura, sive hypostasis, id est, ipsum Verbum humanæ naturæ vere unitum, etc.* Inde enim intelligitur famosa illa Athanasii ac Cyrilli sententia : *POST UNITIÖNEM UNÆ EST VERBI DEI NATURA INCARNATA.* Natura enim pro hypostasi posita est; neque illud catholicorum singulare est. Ipse etiam Nestorius, si credimus Patribus v synodi, naturas posuit, pro hypostasibus, cum dixit : *Propter eum qui induit, eum qui indutus est, adoro : propter eum qui occultus est, eum qui apparet, adoro. Inseparabilis ab eo, qui apparet, Deus est : propterea ejus, qui inseparabilis est, honorem non separo, separo naturas, sed unio in adoratione (Serm. 7, num. 36).* Alteram vero vocem cum altera confudit Theodoretus in reprehensione consequentis anathematismi, cum ait : τῆς τοῦ θεοῦ μορφῆς λαβούσης τὴν τοῦ θούλου μορφήν, ἐν μὲν πρόσωπον, καὶ ἕνα υἱὸν καὶ Χριστὸν ὁμολογεῖν εὐσεβῆς; δύο δὲ τὰς ἑνωθείσας ὑποστάσεις, εἰρην φύσις, λέγειν οὐκ ἄτοπον.

Id autem, ut opinor, Theodoro ipsi videtur dicenti, *ab humana natura Deum non fuisse separatum, nec absque deitate humanitatem intelligi.* Igitur nec absque substantiis servi et Dei formas conjunctas dicimus, nec communem hominem æqualitate sola dignitatis honoratum σχετικῶς conjunctum esse Verbo definimus; sed ipsum, ut supra dixi, Filium Dei unigenitum, qui vere carnem assumpsit, quæ haberet animam rationabilem, hominem factum, ita tamen ut remaneret et Deus.

Sed vir ille vehemens oratione, et cogitatione acerrimus, commixtionem significari hujusmodi dictione desinit, et dicere audet, atque ea, quæ ex naturarum commixtione contingant, proponit in medium, quasi nos ignoremus, an forte quadam insolentia gloriatur, et existimat neminem præter se alium, orationem posse, quantum voluerit, propagare; si modo, quod a nullo sit dictum, tamquam vere dictum, sibi proposuerit, ut aliquid videatur esse apud eos, qui discernere nesciunt, qui sint vaniloqui, mendacesque, et qui rectam viam teneant veritat's, et prudentes exercent necessariosque sermones.

Opinabar quidem, confiteor, a principio, capitulum vim ipsum minime ignorasse, sed simulare ignorantiam, et in hoc quibusdam gratificari; vere tamen eum ignorasse nunc comperi.

ANATHEMATISMUS TERTIUS.

Siq. is in uno Christo dividat substantias post unitatem, et conjunctione sola conjungat secundum dignitatem, vel auctoritatem, vel dominationem, ac non

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a Baluz. nam et conventio eorum est quæ erant ante separata; et conjunctio eorum quæ erant ante divisa. **ERR.**

^b Si naturalis. Segmentum istud refertur in epistola Pelagii II supra laudata. GALLAND

magis conventionem quadam, quæ sit facta, per ἑνωσιν naturalem; anathema sit.

REPREHENSIO HÆRETICÆ.

Obscura quidem dictionum caliginosaque sententia; plana vero apud pios ipsorum dementia. Cui enim non sit perspicuum, quod conjunctio et conventio nihil differant? nam et conventio eorum est, quæ erant ante divisa. Sed hujusmodi verborum prudentissimus generator, tamquam contraria posuit verba sibi convenientia : *Non enim oportet, inquit, conjungere conjunctione substantias; sed complexione, et conventionem naturali, aut ignorans forte quid dicat, aut sciendo blasphemans.*

Natura enim res est quædam imperiosa, et cogens quædam agere, non voluntate. Est autem tale quod dico : Natura esurimus, non voluntate hoc patientes [Baluz, sitientes], sed necessitate; ac ni ita esset, pauperes a mendicitate liberarentur, habentes in voluntate sua, ut non esuriant; naturaliter sentiamus, naturaliter dormimus, naturaliter spiritum ducimus. Verum hæc omnia, sicut dixi, non sunt voluntate : nam si quis horum aliquid non admittat, necessario vitæ sentiet finem. Ergo ^b si naturalis conjunctio facta est ^c formæ servilis, compellente quadam necessitate, non sua clementia Deus Verbum conjunctum est formæ servili, atque ita invenietur legislator necessariis legibus serviens. Verum non ita nos beatus Paulus edocuit, sed contra magis, quod nempe *se exinanivit formam servi accipiens (Philip. II, 6);* dicendo, *se exinanivit, significat voluntatem.* Si igitur suo arbitrio et voluntate, naturæ ex nobis assumptæ conjunctus est, superflua est dictio *naturalis conjunctionis* : confiteri enim sufficit *ἑνωσιν.* *ἑνωσις* porro de divinis accipitur, nam si nulla sit divisio, numquam *ἑνωσις* fiet, et qui admittit *ἑνωσιν*, admittit et divisionem præviam [Baluz. om. præviam].

Quare ergo dicit substantias sive naturas dividi non oportere, maxime cum sciat, quod perfecta erat Dei Verbi substantia, quodque perfecta ab eo assumpta forma servilis, ideoque substantias dixerit, et non substantiam? Ergo si utraque natura perfecta est, et ambæ in unum convenerunt, Dei forma scilicet formam assumente servilem, unam quidem personam, *ἐν μὲν πρόσωπον*, et unum Filium ac Christum similiter confiteri, pietatis ratio postulat; duas vero substantias adunatas sive naturas dicere, non ineptum est, sed [Baluz. add. ex causâ] magis consequens.

Nam si in uno homine naturas dividimus, et mortalem quidem, corpus vocamus; immortalem vero, animam; utrumque autem, hominem : multo magis assumptis Dei, et assumpti hominis naturarum proprietates convenit discernere. Invenimus etiam beatum Paulum, unum eundemque hominem in duos homines dividens

^c Facta est forma Dei et formæ. Et hæc quoque exstant in eadem epistola. Ex quo colligas recte illa revocata esse ex codicibus Mercatoris. Exciderant enim in editione Garnerii. GALLAND.

tem, et modo dicentem : *Quanto exterior homo cor-
rumpitur, tanto interior renovatur* (II Cor. iv, 16);
modo : *Condelector enim legi Dei secundum interiorem
hominem* (Rom. vii, 22); et statim : *In interiore ho-
mine inhabitare Christum* (Ephes. iii, 17). Si igitur
naturalem conjunctionem ejusdem temporis natura-
rum [Gr. *ἁμοχρόνων*] Apostolus dividit, quare impietatis
arguit eos qui, dividunt propria naturarum, Dei sem-
piterni et ejus hominis, qui in novissimis temporibus
assumptus est? Arguit, inquam, ille, qui commixtionem
nos aliis nominibus docet.

RESPONSIO ORTHODOXI.

Animadvertite quomodo sapiens ille vir, primum
quidem obscura dicta esse nostra mentitur, et cum
ipse caliginosam offusamque habeat mentem, obscu-
rum esse ait tam planum sapientibus, evidentissimum-
que sermonem.

Arbitratus est autem, quod conventionem, ac non
magis conjunctionem, nominari debere, nostra affirmet
oratio. Deinde calliditatem suam cupieus ostentare,
unum ait a nobis idemque significari, sive conventio-
nem, sive conjunctionem factam esse dicamus. Ego
vero hoc quoque loco mentis ipsius acumen admiror :
solus enim fortasse didicit quod a nullo est unquam
ignoratum; quodque adeo proculcatum est, ut eis
etiam, qui sunt omnino a doctrina et litteris sæcula-
ribus alienissimi, notissimum videatur: immo et iis
qui auditu tantummodo fabularum, ad levem incer-
tamque scientiam pervenerunt.

Admirans igitur ipsius doctrinam, hoc ad eum dico :
Vel minimum evigila, velut ex ebrietate aut somno,
qui tam magnum in nos os aperire contendis; et
animadvertite subtiliter acuteque mysterium unitatis,
quod de Christo dicitur. Faciunt quidam calumniam
huic unitati [Baluz. in fœditate], in id, quod ipsis li-
buerit, sacrarum litterarum sententias transferentes :
aiunt enim, divisas quidem esse a sese naturas et a
sese sejunctas, et seorsus, et in parte sua esse utran-
que; hominem vero *σχετικῶς* conjunctum esse Deo
contendunt, secundum solam dignitatem, sive aucto-
ritatem et secundum filietatis *ἰσωνυμίας*. Huic anathe-
matismus opinioni pugnat, et tam profanis vocum
novitatibus reluctatur. Affirmat etenim adunatum
fuisse Verbum natura, id est, non *σχετικῶς*, sed ver-
itate, carni habenti animam rationabilem; et nullo
modo dividi oportere, ne duos filios intelligamus, in-
dividuum dividentes. At ille non intelligens, quid sit
tandem adunatio naturalis, id est, vera, quæ neque
naturas confundat, nec commixtionem faciat; ita ut
utraque aliud esse, quam quod erat, incipiat, infan-
tile aliquid frivolumque assumit ad probationem eor-
um quæ se bene habere arbitratus est.

Denique ait : *Si naturalis facta est adunatio; ergo
non voluntario est exinanitus Verbi; sed tamquam ex
necessitate, et violentia, imperiosa enim res natura.*
Ad hoc quilibet ad eum dixerit : *Esuritio, et sitis, et
cætera, quemadmodum dixisti, carnis sunt infirmita-
tes naturales, et in nobismet ipsis habent motum;*

A propterea quod scilicet naturam passionibus habemus
obnoxiam. Divina vero arcanaque Verbi natura non
necessitatis, nec passionis capax, omnino a nullo
coacta est, ne a se quidem ut contra voluntatem fie-
ret caro, sive assumeret humanitatis mensuram, et
Abrahæ apprehenderet semen.

Quod vero inconsulta vehementer sit ipsius oratio,
non est difficile volentibus invenire : ait enim omnino,
et procul dubio, omnia naturalia necessitatis legibus
subjacere; et ad hujus rei probationem protulit, nos
contra voluntatem esurire atque sitire, ad hoc nos
provocante natura, etiamsi quis noverit (sed erat
hominis docti, et in his rebus exercitati solidiores alias
rerum causas videre, quæ oratione majore requiri
dignæ sint); nisi forte sit falsum, hominem rationali-
lem esse natura. Ergo contra voluntatem coactus est
rationabilis esse. Deinde, dic mihi, Deus omnipotens
nonne natura est Deus? Nonne natura sanctus, justus,
bonus, vita, lumen, sapientia, et virtus? Utrum ipse
quoque contra voluntatem, et coactus, id est, quod est?
Sed ita opinari vesanæ stoliditatis est certissimum
argumentum.

Quid igitur nobis obtendit mendacium tanquam
inexpugnabile, et invincibile munimentum; et tam
imbecillis utitur argumentis, ut audiens, naturalem
factam esse adunationem, id est, veram, et conver-
sionis liberam, atque inconfusam omnino substantia-
rum conventionem, torquere conetur vim sententia-
rum, ut parum recte posito esse credantur? Nec hor-
rescit vir strenuus [Baluz. add. exemplo nostro], natu-
ram Verbi inevitabili necessitati subjacere comme-
morans. Exinanivit se, non contra voluntatem, sed
voluntarius unigenitus factus homo : at non, ut tu sis,
assumpsit hominem, *σχετικῶς* ei præbens conjunctio-
nem, et eum filietatis beneficio honorans, juxta
nos.

Ergo, etsi intelligamus adunatas esse substantias,
et hominem factum atque incarnatum Dei Verbum :
propterea que videamur, aliquo modo dicere adunatio-
nem naturalem, quæ illam excludat quæ non est vera,
sed *σχετικῶς*, quanque nos etiam habuimus per fidem
et sanctificationem, propterea quod divinæ nature
participes fuimus; etenim sicut ait Paulus : *Qui ad-
hæret Domino, unus est Spiritus* (I Cor. vi, 17); non
tamen necessitati et violentiæ naturali impassibile et
liberum Dei Verbum subjicimus.

Quod vero post adunationem [Baluz. add. divinam]
nolumus ea, quæ adunata sunt, a sese esse sejuncta,
nisi fallor, nec criminosa omnino est, nec culpabile
videtur, cum præsertim ipse vir egregius Theodoretus
unum ex nobis hominem exempli causa propo-
nens, in duo dividi non sinat; quamvis quantum ad
hominis *θεωρίαν* pertinet, divisionis patiens esse pos-
sit, eo videlicet, quod intelligimus, aliud animam esse
natura, aliud natura propria carnem. Ergo simili ra-
tione curiosius inquirentes, adunationem, quæ in
Christo facta esse intelligitur, secundum *θεωρίαν* quæ-
dem divinitatis et humanitatis, conventionem veram
per *ἰσωνυμίας* factam esse dicimus: non ignorantes, aliud

quidem esse præter carnem Dei Verbum, aliam vero A juxta suam naturam carnem, præter Verbum. Adunatum vero semel dividere criminis est; nec in duos Filios separare unum Christum, et Filium, et Dominum recta ratio permittit: in haec enim scientiam nos sancta et divina Scriptura deducit.

Verum ille dogmatum Veritatis nullam habet penitus curam, nec laborat discere aliquid necessarium, et quod vel mediocriter ipsi prodesse possit, sed id tantum, quod nocere possit. Verumtamen cum mendacio gloriatur, et calumniandi jactet se habere calliditatem, audiat a nobis: *Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? tota die injustitiam cogitarit lingua tua (Psal. LI, 3).*

ANATHEMATISMUS QUARTUS.

Siquis personis duabus, sive substantiis dispertiat voces, quæ sunt in evangelicis, vel apostolicis Scripturis, quæque vel de Christo a sanctis dicuntur, vel ab ipso de se ipso, et has quidem, ut homini, qui præter Verbum seorsus intelligatur, deputet; has vero, ut divinas, soli Deo Verbo; anathema sit.

REPREHENSIO HÆRETICI.

Cognata hæc quoque supradictis: vult enim, tamquam commixtione facta, nullam esse verborum differentiam, quæ in sacris Evangelii, sive apostolicis libris, dicta sunt; cum præsertim Ario, et Eunomio, et cæteris hæreseon auctoribus hostem se esse gloriatur.

Dicat igitur divinorum dogmatum peritissimus magister, quomodo hæreticorum blasphemiam possit arguere, humilla et servi formæ verba convenientia Deo deputans Verbo: illi enim hoc facientes, et minorem, et creaturam, et facturam, et servum, et ex nihilo factum, Filium asserunt Dei.

Cui igitur nos, qui ab illis diversa sentimus, et qui ejusdem substantiæ coæternum cum Deo et Patre Filium confitemur, opificem omnium, et factorem, et ordinatorem, et gubernatorem, et arbitrum sapientissimum, et omnipotentem, immo vero ipsam [Baluz. ipsum *hic et infra*] perse virtutem, ipsam vitam, ipsam sapientiam. Cui, inquam, hæc deputemus: *Deus, Deus meus, ob quid me dereliquisti (Matth. xxvii, 46)*; et illud: *Pater, si potest fieri, transeat a me calix iste (Matth. xxvi, 39)*; et: *Pater, salva me ab hora ista (Joan. xii, 27)*; et illud: *Horam illam nemo scit, nec Filius hominis (Marc. xiii, 32)*, et cætera, quæ humiliter ab ipso dicta sunt, et a sanctis apostolis de ipso conscripta sunt? b Cui esuritionem ascribamus? Cui fatigationem et somnum? Cui ignorantiam et timiditatem? Quis est, qui adjutorio eguit angelorum? Si hæc Dei Verbi sunt, quomodo sapientia ignoravit? Vel quomodo sapientia nominatur, quæ ignorantiam habeat vitium? Vel quomodo verum dixisse videbitur, omnia

Patris se habere commemorans, cum non habeat Patris scientiam? *Solus enim, inquit, Pater scit diem illum (Matth. xxiv, 36)*. Vel quomodo imago sit similima genitoris, qui non omnia habeat genitoris? Si non mentitur dicens se ignorare, hæc quis de ipso existimaverit; sin vero novit diem, et occultare volens ignorare se dicit: vides qualis ex hoc blasphemia consequatur; veritas scilicet mentitur. Sed qui veritas vocetur, quæ contrarium habeat veritati? Si non mentitur veritas, neque Deus [Baluz. Dei] Verbum ignorat diem, quam ipse disposuit, in qua judicaturus est orbem terrarum, sed habet Patris scientiam, quippe imago simillima. Ergo non Dei Verbi est ignorantia, sed servilis formæ, quæ illo tempore tanta sciebat, quanta inhabitans deitas revelabat.

B Et id quoque fere totum, quod paragrapho continetur, relatum est in v synodo, velut Nestoriano errore, de duobus filiis, infectum, quod advertit Cyrillus.

Hoc de aliis similibus potest dici: quid enim habet rationis, Dei Verbum dicere ad Patrem: *Pater, si potest fieri, transeat a me calix iste; verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu (Matth. xxvi, 39)*? Ex hoc enim rursus irrationabilia multa eveniunt; et primum, discordare Patrem et Filium, et alia velle Patrem, alia Filium, ait enim: *Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu*. Deinde ingentem rursus ignorantiam in Filio esse videbimus, inveniatur enim ignorans dicere: *Si potest fieri, transeat calix*. Hoc autem de Deo Verbo dicere impium est, et blasphemiam plenum: sciebat enim certissime, qui hujus causa advenit, qui sponte nostram naturam assumpsit, qui se exinanivit, dispensationis mysterii exitum, propter quem sanctis prædicabat apostolis: *Ecce ascendimus Hierosolyman, et Filius hominis tradetur in manus gentium, et flagellabitur, et crucifigetur, et tertia die resurget (Matth. xx, 1)*. Qui igitur hæc pronuntiavit, et qui Petrum objurgavit deprecantem ne fieret, quomodo deprecatus esset ne fieret, si plane sciebat omne futurum? Quomodo autem non sit absurdum, Abraham quidem ante multa sæcula vidisse diem ipsius, et gratulatum esse; et Isaiam item præcantasse salutare passionem, et Jeremiam, et Danielelem, et Zachariam, et omnem prophetarum chorum; ipsum vero et ignorare, et liberationem poscere, et deprecari id, quod saluti mundi fuerat profuturum? c Ergo non Dei Verbi ista sunt verba, sed servi formæ, quæ pavebat mortem, quia nondum mors fuerat resoluta; sed Deus Verbum hæc dicere concessit, dans locum timiditati, ut appareret geniti natura, et ne *δόκησα* et *παρρησιάζω*, id quod ex Abraham et David factum est, existimemus, ob profanos hæreticos [Id est Manichæos], quorum factio talem blasphemiam peperit.

Ergo ea, quæ divine dicta, vel facta sunt, Deo

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

a Id tamquam quod nocere possit evitat. Verumtamen. Hæc est lectio codicis Vaticani. Bellovacensis habet *cuat*. Vetus versio Antidoti, *festinat*. BALUZ.

b In concilio v legitur: Cui esuritionem et sitim

applicemus. Vetus versio Antidoti, Cui esuriam et sitim applicabimus; quod esse melius ostendunt verba Græca. BALUZ.

c Et istud quoque habetur in v concilio. BALUZ.

Verbo ascribamus; quæ vero humiliter dicta sunt, A servi formæ aptemus, ne Arii et Eunonii blasphemias contemnemur.

RESPONSIO ORTHODOXI.

Nonne multo melius, quæso, fuerat ipsum, vix perscrutari dictorum, ab odio et præiudicio liberum animum retinentem? Verum: id minime agere dignatur; omnia enim ad suum convertit arbitrium, et ait: *Cognata et hæc supradictis: vult enim, tanquam commixtione facta, nullam esse verborum differentiam, quæ in sanctis evangelis vel apostolicis dictis conscripta sunt; cum præsertim Ario, et Eunomio, et cæteris hæresæon auctoribus hostem se esse gloriatur.* Et hæc quidem ille: verum tantum abest, ut ego dicam naturas inter se fuisse confusas, et confusionem, commixtionem ac conversionem suscepisse, quantum abest, ut ille recta sentiat.

Sed neque verborum quidem differentiam sustulimus: scimus enim, hæc quidem divine facta esse, hæc vero humane; et quod hæc excellentissimæ convenientiæ gratiæ, hæc sint exinanitatis aptiora mensuræ. Oportere autem asserimus, ea personis duabus a se penitus divisim non deputari: nam si est unus Dominus noster Jesus Christus, una fides in ipsum, et unum baptisma (Ephes. iv, 5), una erit et unius ipsius recte persona. Et si erit ipse Deus simul et homo, decet ipsum certe et divine simul facere et humane sermones; cum neque inde divina ipsius arcanaque natura ulla ex particula fiat maiestate Patris inferior; et illa dispensatio cum carne credenda sit, quod cum sit Deus, homo etiam iuxta nos factus dicatur.

Omnia igitur unius Christi sunt, divina atque humana: nam si non factum est homo Dei Patris Verbum, non [Baluz. nec] iuxta nos sane loquatur humane; sin autem verum est, ipsum similiter ac nos communicasse sanguini et carni, assimilans se per omnia fratribus, nobis scilicet; quare dispensationis rectissimam rationem stultissime reprehendunt, qui vocem non patiuntur humanam, quique sermonis, propter dispensationem factam, humilitatem, tanquam alii eorsum Filio, servi formæ, ut ipsi aiunt, deputare festinant?

Ineptum est autem, eos hæreticorum quidem malignitatem horrere se dicere; rectæ autem fidei traditionem nolle sectari: præstabilius autem sit, et multo doctius, voces humanas aptare, non alii [Baluz. alia] personæ, quæ intelligatur eorsus Filium, et servi formæ, sicut ipsi dicere consueverunt; sed magis humanitatis ipsius deputare mensuræ: decuerat enim, cum esset Deus simul et homo, per utrosque cum procedere [Baluz. om. procedere] sermones.

Admiror autem, quod simulet quidem ipse quoque, confiteri, quod sit unus Christus, idem scilicet Deus simul et homo; deinde tanquam in oblivionem delapsus eorum, quæ recte habere arbitratus est, unum dividat rursus in duo. Ponit enim Salvatoris vocem

dicentis: *De die autem aut hora illa nemo scit, nec angeli caelorum: nec Filius, nisi Pater (Marc. xiii, 32).* Deinde sapientiam esse affirmans Dei Patris Verbum, et omnia futura præscire, adjicit et ait: *Non ergo Dei Verbi ignorantia, sed servi formæ, quæ tanta eo tempore sciebat; hæc et de aliis similibus dici possunt.* Ergo si non mendaciter [Baluz. mendose] dicis unum Christum, et Deum Filium, eundem Deum simul et hominem: quare dividis, et duos dicere Filios non erubescis, nisi forte non videantur duo esse omnino, is qui habeat scientiam præfinitam, et is qui omnia sciat, et qui particularem accipiat revelationem, et qui sit perfectus sapientia, et tanta cognoscat, quanta etiam Pater?

Si autem est unus et idem, propter adunationis verissimæ rationem, et non alius et alius divise et separatim, ipsius est omnino scire et videri nescire. Ergo scit quidem divine, utpote sapientia Patris. Sed quoniam inscite [Baluz. inscientia] humanitatis mensuram subit dispensatorie, et hoc quoque cum aliis familiare facit; quamvis sicut nuper diximus, nihil prorsus ignoret, sed sciat cuncta cum Patre.

Quam igitur ob causam esurisse dicitur, et fatigatus esse ex itinere, cum sit vila et viviflucus, utpote Deus, et cum sit ipse panis vivus, qui de caelo descendit, et vitam dans mundo (Joan. vi, 51), et ipse sit idem virtutum Dominus (Psal. xxiii, 10)? Scilicet ut factus fuisse homo vere credatur, familiaria putat humana, numquam naturæ suæ bonis excedens; sed ea immota retinens, in quibus erat semper, et est, et erit.

Qui vero revelationem datam esse commemorat servi formæ a Deo inhabitante, et eam præfinitam, Prophetam nobis ostendit Emmanuel, et hominem Θεοφόρον, et aliud nihil.

Verum callidum aliquid se dicere et inexpugnabile arbitratur: *Nam si Dei Verbum, inquit, est quod exclamavit, PATER, SI POTEST FIERI, TRANSEAT A ME CALIX ISTE (Matth. xxvi, 39). Primum quidem a Patre discordat, nec recte recusat bibere calicem; cum sciat, inquit, quod mundo salutaris futura fuerat passio: igitur non sunt, inquit, Dei Verbi tales voces.* Audiatur igitur contra super hoc quoque a nobis, qui tam infirmis rationibus nutat et titubat. Ergo quoniam tibi videntur tales voces a Deo Verbo removeri debere, et soli deputari formæ servili, nonne in duos filios unum dividis, et cui hoc sapientium videtur obscurum? Dixerit enim fortasse aliquis, tuas sequens rationes, quod nec verisimile sit, nec rationabile, recusare passionem servi formam, et discordare a Patre, et ab eo, quod inhabitaverat, Verbo [Baluz. Verbum], cum sciret passionem salutare in mundo futuram, et vitæ causam illis, qui fuerant morte devicti. Oportebat ergo, inquit, ipsam videri timiditate superiorem, et divinis imperiis obtemperantem. Nonne igitur te sentis frustra garrire? Unde hæc sententiarum vulgaris inventio?

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

* Baluz. addit: *quanta ei inhabitans divinitas revelabat.* EDIT.

Ergo, quod omnia quidem humana Deo Verbo parvula et exigua videantur, sane confiteos; sed requiro, exinanitas cujus facta esse intelligatur, et quis volens eam sustinuerit. Nam si, ut ipsi aiunt, servi forma, sive id quod erat ex semine David; quomodo et qua ratione exinanitum sit, cum a Deo assumptum sit? Si verò ipsum Verbum, quod erat in forma et æqualitate Dei et Patris, exinanisse se dicitur, quomodo rursus vel qua ratione exinanitum sit, si recuset exinanitatem? Exinanitas autem Dei Verbi, quod nescit pati conversionem, est agere aliquid vel dicere humanorum, propter conventionem dispensatoriam carnis.

Sed etsi factus sit homo, nullo tamen modo naturam ejus mysterii violat ratio: mansit enim id quod erat, etiamsi ad humanitatem, propter mundi salutem, vitamque descenderit. Igitur non personis duabus, sed uni Christo, Filioque et Deo, evangelicas ac sanctorum apostolorum deputabimus voces; neque divinam ipsius naturam, et gloriam minorem facientes, propter humanam, nec dispensationem abnuentes; sed ipsius Verbi *ἡνωθρόπρωτον* propter nos factam esse credentes.

ANATHEMATISMUS QUINTUS.

Siquis dicere audeat, Christum esse hominem *θεοφύρον*, ac non magis vere Deum, utpote unum filium per naturam, eo quod Verbum factum sit caro, et communicarit similiter ac nos carni et sanguini; anathema sit.

REPREHENSIO HÆRETICI.

Communicasse quidem similiter ac nos, sanguini et carni, et animæ immortalī Deum Verbum, eo quod hæc ipsi sint adunata, constemur. Carnem vero Deum Verbum conversione factum esse, non dicimus; sed illos etiam, qui id dicunt, impietatis arguimus. Quam autem contrarium id sit jam ante dictis, videre licet: nam si Verbum in carnem conversum est, non communicavit certe carni et sanguini; sin autem carni et sanguini communicavit, quasi alius præter hæc, communicavit: si vero caro aliud est præter ipsum, non est ipsum in carnem conversum. Ergo nomine communicationis utentes, ut unum quidem Filium adoramus, et eum, qui assumpsit, et eum, qui assumptus est; differentiam tamen cognoscimus naturarum.

^b *Θεοφύρον* autem, id est, deiferum, dicere, ut a multis sanctis Patribus dictus est, non recusamus: quorum unus magnus ille Basilius, in oratione ad Amphilochem de sancto Spiritu, hoc est usus nomine, et in interpretatione psalmi quinquagesimi noni. Vocamus autem *θεοφύρον*, non ut particularem nescio quam divinam gratiam accipientem, sed ut omnem habentem adunatam Filii deitatem; hoc enim expla-

nans beatus Paulus dicebat: *Videte, ne quis vos seducat, propter philosophiam et inanem gloriam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, et non secundum Christum; quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter (Coloss. II, 8).*

RESPONSIO ORTHODOXI.

Hic quoque vanas eum fabulas exercere nullus est labor ostendere; asserimus enim, a nullo oportere *θεοφύρον* hominem nominari Christum, ne juxta unum aliquem intelligatur fuisse sanctorum; sed Deum magis verum hominem factum, et incarnatum Dei Verbum.

Increpat autem iterum, quæ recte sunt dicta, et fallit modis variis, atque mentitur. Ait, dicere nos, in naturam carnis Dei Verbum fuisse conversum, et eruit rationes ex alto, per quas probare contendit Dei Verbum non esse vertibile. Quod vero sæpius dixi, dicam nunc quoque necessario, cum nemo sit, qui in carnem terrenam, divinam immortalēque Verbi naturam conversam fuisse dicat; sed inconvertibilem eam omnes confiteantur. Parcite jam inanes labores impendere, ut eis, qui in nullo decepti sunt, possitis ostendere, quod et invertibile sit per naturam, et incommutabile Dei [Baluz. Deus] Verbum. Quis enim adeo stupidus, vel mente captus est, qui tam dedecorosa, et ipsis forte etiam insipientibus abominanda, sentire velit et dicere?

Ego vero vehementer admiror, quod cum ubique affirmet, Deum esse Emmanuel, Prophetæ ei mensuram in his tribuisse convincatur: ait enim, ipsum esse hominem *θεοφύρον*, ut videatur esse juxta nos, qui habemus inhabitantem Deum in nobis per sanctum Spiritum: inhabitat enim in cordibus nostris, et sumus templa Dei. Minime vero tantumdem est, dicere Verbum factum esse hominem, ac Deum in homine inhabitare; nam licet vera sit beati Pauli vox: *Quoniam in ipso complacui: inhabitare omnem plenitudinem divinitatis corporaliter (Coloss. II, 9)*, id est, non *σχετικῶς*; attamen unum ait esse Patrem, et unum Dominum Jesum Christum, per quem omnia.

Dicat aliquis deinde, etiam in homine inhabitare Christum, ejusdemque spiritum, et scriptum esse de quibusdam: *Inhabitantes autem domos luteas (Job. IV, 19)*; de quibus et nos ex eodem luto sumus: at tamen unus intelligitur, et est per compositionem homo ex carne, et ex anima rationabili carnem inhabitante [Baluz. om. carnem inhabitante]. Cur ergo rectam et stabilem fidei rationem turbare non cessat? Modo enim unum ait Christum, et Filium, et Dominum, eundemque Deum simul et hominem: modo inter prophetas eum ponit, hominem ipsum nominans *θεοφύρον*, nesciens se fortasse ipsum æquare, vel ipsis nobis, si quidem non sit Deus vere, sed magis tem-

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a Ista habentur in eadem epistola Pelagii II. BALUZ.

^b Et *θεοφύρον* autem hominem, ut a multis. Videntur deesse hoc loco nonnulla quæ exstant in epistola uti Pelagii, ubi sic legitur: *Theophoron autem dicere*

portans vel Deum indutus hominem Christum, ut a multis sanctis Patribus dictum est, non recusamus. Verum in antiqua versione Antidoti eodem fere modo legitur quo apud Mercatorem. BALUZ.

plum, in quo inhabitet Verbum, sicut et in nobis. Verum hæc non ita se habere, divina Scriptura perdocuit: *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis* (Joan. 1, 14); ne quis arbitretur per conversionem et commutationem in carnis naturam ipsum fuisse conversum. Qui autem factus est caro, sive homo, non est homo *θεσφόρος*, sed Deus magis, qui se in voluntariam exinanitatem immisit, et propriam carnem fecit ex muliere, carnem autem non inanimem et absque sensu, sed animatam et rationabilem.

Meminimus autem, et templum eum nominasse suum corpus: cæterum non *σχετικῶν* fecit inhabitationem, sicut et in nobis, per spiritum; sed unus per adunationem intelligitur Christus, et Filius, et Dominus.

ANATHEMATISMUS SEXTUS.

Siquis dicat, Deum vel Dominum esse Christi, [Baluz. add. vel] Dei Patris Verbum; ac non magis constetur eundem Deum simul et hominem, propterea quod Verbum caro sit factum, secundum Scripturas; anathema sit.

REPREHENSIO HÆRETICI.

Beatus quidem Paulus id, quod a Deo Verbo assumptum est, formam nominat servi. Sed quoniam ante adunationem assumptio est; de assumptione autem beatus Paulus disputans, servi formam vocavit assumptam naturam: ideo nullum jam locum habet, adunatione facta, servitutis nomen; nam si eis, qui in ipsum crediderunt, beatus Paulus scribens dicebat: *Ergo jam non est servus, sed Filius* (Gal. iv, 7); et Dominus porro discipulis: *Non jam dicam vos servos, sed amicos* (Joan. xv, 15); multo magis primordium nostræ naturæ, per quod etiam nos adoptionis meruimus gratiam, servili appellatione liberatum est.

Deum igitur confitemur servi formam, propter adunatam ei formam Dei, et assentimus Prophetæ vocanti *puerum Emmanuel, et magni consilii nuntium et miraculum, et consiliarium, et Deum fortem, et dominantem, et principem pacis, et patrem futuri sæculi* (Isai. vii, 14; ix, 6). Idem vero propheta etiam post adunationem, prædicans assumptam naturam, servum appellat id quod est ex semine Abraham, ita dicens: *Servus meus es tu Israel, et in te glorior* (Is. xlix, 3); et rursus: *Ita dixit Dominus, qui me finxit ex utero servum sibi* (Ibid. 5). Et paulo post: *Ecce dedi te in testamentum generis in lumen gentium, ut esses in salutem usque ad extremum terræ* (Isai. xlii, 7; xlix, 6). Quod autem in utero fictum est, non est Deus Verbum, sed servi forma: neque enim Deus Verbum conversum factum est caro, sed assumpsit carnem habentem animam rationabilem.

RESPONSIO ORTHODOXI.

Mysterium dispensationis Unigeniti quæ cum carne facta est, nostros sermones nihilo nunc minus communicet, et eos non irrationabiliter habitos facillime demonstrabit: qui enim in forma est Dei et

A Patris unigenitus Filius, qui per omnia est æqualis [Baluz. par æqualisque] genitori, qui ejusdem gloriæ, et liber, servi formam accipiens, nuncupatus est frater eorum, qui jugum ferunt servitutis, id est, noster. Itaque tamquam unus ex nobis didragmum tributorum exactoribus pensabat, et factus est sub lege ut homo, qui est legislator ut Deus; edocebat autem tunc suos discipulos, quod et Filius sit vere, et in forma servi propter carnem, cumque per suam naturam sit liber, utpote ex Deo, et Deus; verumtamen, propriam habens servi formam, propter exinanitatis mensuram, tributum exactoribus pensabat.

Ergo etiamsi quispiam dixerit, servum eum fuisse nominatum prophetarum voce sanctorum, nullo modo debet quisquam scandalum pati: sciebant enim illi, revelante [Baluz. add. eis] Spiritu sancto, quod factum homo, quod ex Deo Patre Verbum, erat quidem, sic quoque liber Filius; non tamen sapientissimæ exinanitatis abjiciebat mensuram, nobis qui sumus sub servitutis jugo, similem capiens formam. Sic et Deum ipsum Patrem dicit, cum ipse natura sit Deus et ex Patre; et nulla parte majestate Patris inferior est.

Nestorio igitur scribente ita de Christo: *Ergo qui passus est, est ille pontifex misericors, non Deus vivificator ejus, qui passus est, Verbum Christi nominante Deum, atque hæc adjiciente: Erat autem ipse et puer, et pueri Dominus* (Serm. 6, num. 6); nec recte, nec competenti modo, sed impie dictos esse hos sermones, vehementer affirmamus. Nam si Christi Deus [Baluz. Christus Dei] est Verbum Dei et Patris, duo omnino, et procul dubio esse necesse est. Quo autem modo intelligatur idem, et puer, et pueri Dominus? Non ergo dicendus est et Deus sui [Baluz. suus], et Dominus Emmanuel, siquidem est idem, et Deus simul et homo, quasi homo factum et incarnatum Dei Verbum. Quod vero divinitas quidem aliud quiddam sit natura sua, aliud humanitas, nemo possit ambigere: cæterum ex utraque est Christus, ex deitate et humanitate, secundum dispensatoriam adunationem.

ANATHEMATISMUS SEPTIMUS.

Siquis Christum, ut hominem, operatione Dei Verbi adjutum [Baluz. add. Filium] dicat, et illi gloriam Unigeniti, ut alii præter ipsum, assignet; anathema sit.

REPREHENSIO HÆRETICI.

Si mortalis est hominis natura, Deique Verbum, cum vita sit atque vivificum, suscitavit templum, quod a Judeis solutum est, et elevavit in caelos, quomodo non glorificata est servi forma per Dei formam? Nam si quæ natura mortalis est, facta est immortalis, propter adunationem Verbi et Dei, id quod non habebat accepit; accipiens autem quod non habebat, et glorificata, ab eo qui dedit, glorificata est; propter quod Apostolus clamat: *Secundum operationem potestatis virtutis ipsius, quam operatus est in Christo, suscitans eum a mortuis* (Eph. i, 20).

RESPONSIO ORTHODOXI.

Qui Christum nominant, non unum similem nostri communem hominem, sed hominem factum, et incarnatum Dei Verbum audientibus designant. Ergo, etsi aliquid mirabilium et divinorum operum dicatur per suum corpus implere, quod ei instrumenti præbuit officium, nihilominus tamen ipse est, qui operatur, virtutum [Baluz. om. virtutum] Dominus Christus, principatum non alii præstans, ut operari possit; sicut nempe beatis discipulis potestatem præbebat [Baluz. add. adversus] spiritus immundos, ut eos eicerent, et curarent omnem morbum, et omnem infirmitatem in populo. Unde beatus Paulus dicebat: *Non enim audeo aliquid loqui eorum, quæ per me non effecit Christus, verbo et factis, in virtute signorum et prodigiorum, in virtute Spiritus sancti (Rom. xv, 18).* B Gaudentes etiam beati discipuli accedebat aliquando ad Christum dicentes: *Domine, etiam dæmonia nobis subdita sunt in nomine tuo (Luc. x, 17).*

Adjutos quidem per Christum in spiritu dicimus sanctos, quasi alios præter ipsum. An non eodem modo, eademque ratione et ipsum adjutum Jesum a Verbo in spiritu, intelligimus, quasi alium Filium præter Filium Dei unigenitum? Unum enim ipsum adunatio nobis ostendit, et in duo dividere recensamus: nam etsi caro factum sit Verbum, juxta Scripturas, attamen est sic quoque Filius unigenitus, secundum adunationem veram, quam nemo cogitatione capiat mentis.

Ipsè igitur unus est solus Christus Jesus, qui per suum corpus, tamquam per instrumentum, operatus C est signa divina. Nec ipsum Christum dicimus operatione adjutum, exemplo sanctorum: hoc enim impium est et vehementer culpabile. Sed si suscitavit a mortuis proprium corpus, utpote vita ipse, et vivificus, illudque glorificavit, vivificam suam naturam esse demonstrans, at non alii cuidam præter se in hoc gloriam donavit. Certe quidem ad cœlestem Patrem dicebat: *Pater glorifica me gloria, quam habui penes te, priusquam mundus fieret (Joan. xvii, 5);* tametsi et Deus esset, et ex Deo per naturam, gloriæque Dominus. Quo igitur modo, quasi gloriæ egenus, quam habebat ante mundum, gloriam reposcit? Nam postquam factus est homo, etiam per suam carnem: *Gratia Dei pro omnibus mortem gustavit (Heb. ii, 9),* ut ait beatus Paulus. * Exinde certe injuriæ recusans opprobrium, prænuntiat resurrectionem, per quam cognoscitur, quod sit et vita, et vivificus, utpote Deus, et eo quoque modo a nobis creditur.

Glorificavit igitur non alium quemdam, sed sænetipsum, templum sibi vere conjunctum designans morte validius; corpus autem, quod est ipsi adunatum, non inanimum, nec absque sensu et mente [Baluz. om. et mente] esse credimus.

ANATHEMATISMUS OCTAVUS.

Siquis dicere audeat, assumptum hominem coado-

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

* Baluz.: *Ut ait beatus Paulus, terrenæ injuriæ non recusans opprobrium, etc. EBIT.*

A rari oportere cum Deo Verbo, et conglorificari, et connuncupari Deum, tamquam alterum cum altero; ac non magis una veneratione colit Emmanuel, et unam ei glorificationem deputat, eo quod *Verbum caro factum est (Joan. i, 14);* anathema sit.

REPREHENSIO HÆRETICI.

Unam quidem, ut sæpe dixi, glorificationem offerimus Domino Christo, et eundem Deum simul et hominem confitemur: hoc enim nos adunationis ratio docuit, at naturarum proprietates dicere non recusabimus. Neque enim Deus Verbum in carne conversum est; nec rursus homo, id quod fuerat, perdidit, et in Dei naturam transmutatus est; ergo utriusque naturæ proprietatem dicentes, Christum Dominum adoramus.

RESPONSIO ORTHODOXI.

At nos meliora magisque vera sentire soliti, et subtiliores sensus tractantes ad certiore explanationem, rectioremque mysterii, juxta litterarum præcepta sacrarum, et juxta morem Patrum sanctorum, non hominem assumptum dicimus a Deo Verbum [Baluz. Verbo], et ei conjunctum, per *σχιον* extrinsecus intelligendam; sed hominem magis ipsum factum esse definimus. Hujus causa eos, qui dicere audent, assumptum fuisse hominem, ducimus esse extra terminos dogmatum pietatis, qui affirmant ipsum, ut alterum cum altero, coadorari debere cum Filio Dei: nam si est idem Deus, simul et homo, adoratur magis, ut unus, adoratione una, ac non coadoratur, et connuncupatur Deus, ne homo simpliciter communis, et similis nostri Emmanuel esse credatur, per beneficium divinæ gloriæ particeps factus: creditur enim magis Deus in carne propter nos vere homo factus, non conversione naturæ, aut commutatione, sed adunatione dispensatoria.

ANATHEMATISMUS NONUS.

Siquis dicat unum Dominum Jesum Christum, glorificatum ab Spiritu virtute ipsius, quasi aliena vi, et ab ipso accipere, ut possit operari adversus immundos spiritus, et implere signa divina, ac non magis ipsius esse proprium spiritum, per quem operatus est signa divina; anathema sit.

REPREHENSIO HÆRETICI.

Illic plane non eos tantum, qui in hoc sæculo pietatem servant, sed illos etiam, qui ante fuerunt, prædicatores veritatis, et ipsos divinorum Evangeliorum scriptores, ac sanctorum apostolorum chorum; præterea etiam Gabriel archangelum anathematizare ausus est. Secundum carnem enim Christum ex Spiritu sancto factum esse, primus ille, et ante conceptionem prædixit Mariæ [Baluz. om. Mariæ]; et post conceptionem Joseph edocuit, ad Mariam quidem interrogantem: *Quomodo erit mihi istud, quoniam virum non cognosco (Luc. i, 35)?* dicens: *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi,*

propterea quod nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei. A

Ad Joseph vero: *Ne timeas accipere Mariam conjugem tuam, quod enim in ea natum est, ex Spiritu sancto est* (Matth. 1, 20). Et Evangelista: *Desponsata autem, inquit, matre ejus Maria Joseph, inventa est in utero habens de Spiritu sancto* (Ibid., 18). Et ipse etiam Dominus ingressus in synagogam Judæorum, cum accepisset Isaiam prophetam, et legisset illum locum, in quo ait: *Spiritus Domini super me, cujus causa unxit me* (Luc. iv, 18); et quæ sequuntur, adiecit: *Hodie impleta est scriptura hæc in auribus vestris* (Ibid., 21). Id autem et beatus Petrus, cum ad Judæos loqueretur, dixit: *Jesum de Nazareth, quem unxit Deus Spiritu sancto* (Act. x, 38); et Isaias ante multa sæcula præcantavit: *Exiit virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet, et requiescet supra ipsum spiritum Dei, spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et virtutis, spiritus scientiæ et pietatis; spiritus timoris Dei replebit eam* (Isai. xi, 1). Et rursus: *Ecce filius meus quem dilexi; dilectus meus, in quo complacuit anima mea. Ponam spiritum meum super eum, et judicium gentibus annuntiabit* (Matth. xii, 18). Ad autem testimonium etiam Evangelista in suis scriptis posuit; ipse autem Dominus in evangelii ad Judæos dixit: *Sin autem in spiritu Dei ego ejicio dæmonia, sane pervenit in vos regnum Dei* (Luc. xi, 20). Et Joannes: *Qui misit me, inquit, baptizare in aqua, ipse mihi dixit: Super quem videris Spiritum descendentem, et manentem super ipsum, ipse est, qui baptizat in Spiritu sancto* (Joan. i, 33).

Igitur non prophetas solos, et apostolos, nec solum Gabriel archangelum, anathematizavit ille divinorum dogmatum diligentissimus examinatus; verum etiam in ipsum Salvatorem omnium protendit blasphemiam. Ostendimus enim, et ipsum Christum, modo quidem Judæis, postquam recitasset: *Spiritus Domini super me, propter quod unxit me; dixisse: Hodie scriptura hæc impleta est in auribus vestris* (Luc. iv, 18); modo ad eos, qui dixerant, ipsum per Beelzebuth ejicere dæmonia, dixisse, *in spiritu Dei se ejicere dæmonia* (Luc. xi, 20).

Formatum vero a sancto Spiritu, unctumque non dicimus Deum Verbum, quod est cum Spiritu ejusdem substantiæ, et coæternum; sed naturam humanam, quæ ab ipso novissimis est assumpta temporibus.

Proprium vero spiritum Filii, si quia ejusdem nature sit, et ex Patre exeat, dixit, consentiemus, et ut piam vocem accipiemus; sin autem quia ex Filio, vel per Filium, habeat exstantiam [Baluz. substantiam], id ut blasphemiam, et impietatem projiciemus. Credimus enim Domino dicenti: *Spiritus, qui ex Patre exit* (Joan. xv, 26); divino Paulo item dicenti: *Nos autem non spiritum mundi accepimus, sed spiritum qui ex Patre est* (I Cor. ii, 12).

RESPONSIO ORTHODOXI.

Jam ante dixi, quod Nestorii vanitatibus, immo blasphemis, et dictis a ipsius vehementer incultis, capitulorum vis repugnat. Illo enim dicente de Spiritu sancto (Serm. 2): *Hic qui tantam Christo gloriam condonavit, qui eum dæmoniis fecit horribilem, qui assumptionem ipsi in cælos donavit; et de Christo, tamquam de aliquo homine communi simili nostri, hæc ita garriente, factus est necessario anathematismus. Non in eos, qui dicunt, glorificatum esse a sancto Spiritu Jesum, id est, hominem factum Dei Verbum; sed in illos magis, qui impudenter ipsum virtute Spiritus sancti, tamquam aliena, usum fuisse commemorant. Meminimus enim ejus evidenter dicentis de Spiritu sancto: Ille me glorificabit* (Joan. xviii, 14). Novimus præterea sancti Spiritus operatione immundos inalignosque spiritus ipsum contunderè.

Sed non dicimus, tamquam unum quæpiam prophetarum, usum fuisse ipsum virtute Spiritus sancti, ut aliena: erat namque ipsius, et est, Spiritus sanctus, sicut et Patris. Hoc autem nobis evidentissime designavit divinus Paulus ita scribens: *Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt; vos autem non estis in carne, sed in spiritu, si quidem spiritus Dei inhabitat in vobis. Si quis autem Spiritum Christi non habet, hic non est ejus* (Rom. iv, 9). Exit namque ex Deo et Patre Spiritus sanctus; secundum Salvatoris vocem, sed non est a Filio alienus: omnia enim habet cum Patre. Et id ipse ostendit de Spiritu sancto: *Omnia quæ habet Pater, mea sunt, ideo dixi vobis, quod ex meo accipiet, et annuntiabit vobis* (Joan. xvi, 15). Glorificavit igitur Jesum Spiritus sanctus mirabilia operantem; verumtamen ut spiritus ipsius, nec aliena virtute, nec ipso melior, eo quod intelligitur Deus.

Non blasphemavimus ergo in angelos sanctos, nec in prophetas, ut ausus est dicere, qui maledicere tantum didicit. Verum, quoniam adhuc propositum est ei, et similibus ipsius, unum Christum in duos dividere; in eum nempe, qui glorificatur, et eum qui operationem adjuvat: reprehendunt insipienter omnem rationem pietatis, quæ eos possit a tam prava opinione reducere [Baluz. seducere].

Denique de beato Gabriel mentionem faciens ob-jurgator: *Ilum qui secundum carnem, inquit, Christum ex Spiritu sancto factum fuisse, primus ille et ante conceptionem prædixit*. Alius est igitur Christus, qui secundum carnem; et alius specialiter Christus, qui ex Deo Patre Verbum. Ubi ergo adunatio? Et quod erit inde emolumentum, si duo sunt Christi, et seorsum uterque intelligitur et vocatur?

Licet ergo vultum personamque pietatis sibi fingeret, unum Christum dicant, duos tamen credentes audiant a nobis: *Quosque claudicabitis utroque pede* (III Reg. xviii, 21)? Melius est enim rectis uti vesti-

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a In codice Bellovacensi legitur: *ipsius est prædixit alia ne igitur est Christus secundum carnem vehementer incultis. Quæ nescio unde huc translata sint si non*

huc migrarunt ex iis quæ leguntur in pagina sequenti. BALUZ.

^b Baluz.: *et cum qui glorificatur et operatione ad-*

gis, rectam fidem servantes et stabilem, ac non ineptis cogitationibus vacillantem.

ANATHEMATISMUS DECIMUS.

Pontificem et apostolum confessionis nostræ factum esse Christum, divina Scriptura commemorat. Multum enim se ipse pro nobis in odorem suavitatis Deo et Patri. Si quis igitur pontificem, et apostolum nostrum factum esse dicat, non ipsum Verbum Dei, tunc scilicet, cum est caro factum, et homo juxta nos; sed ut alium, præter ipsum, seorsum hominem ex muliere: aut si quis dicat, pro se obtulisse ipsam oblationem, ac non magis pro nobis tantummodo, neque enim eguit sacrificio, qui peccatum non noverat; anathema sit.

REPREHENSIO HERETICI.

Non in carnis naturam inconvertibilis natura conversa est; sed humanam naturam assumpsit, eamque super communes pontifices constituit, sicut beatus Paulus docet dicens: *Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis, qui condolare possit his, qui ignorant, et errant. Quoniam et ipse circumdatus est infirmitate, propter a debet, quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso offerre pro peccatis (Heb. v, 1).* Et mox id ipsum explanans: *Sicut Aaron, ita etiam Christus (Ibid., 5).* Deinde ostendens assumptæ naturæ infirmitatem dicit: *Qui in diebus carnis suæ preces supplicationesque ad eum, qui potens est ipsum servare a morte, cum clamore valido et lacrymis offerens, exauditus est pro pietate. Et quidem cum esset Filius, didicit ex quibus passus est, obedientiam, et consummatus (factus est omnibus obedientibus [Baluz. obaudientibus] sibi causa salutis æternæ, appellatus a Deo pontifex secundum ordinem Melchisedech (Ibid., 7).*

Quis igitur virtutis laboribus consummatus est, cum non esset natura perfectus? Quis est, qui experimentis didicit obedientiam [Baluz. obaudientiam], quam ante experimentum nesciebat? Quis est qui cum reverentia vixit? Quis cum clamore valido et lacrymis supplicationes offerens, et servare seipsum non valens, sed eum, qui servare possit, obsecrans, et liberationem mortis expetens? Non Deus Verbum, immortale, impassibile, incorporale: Cujus commemoratio, secundum Prophetam, lætificatio est, et levatio lacrymarum; ipse enim absterget omnem lacrymam ab omni vultu (Isa. xxv, 8, sec. LXX). Et rursus Propheta: *Memor sui, inquit, Dei (Psal. LXXVI, 4), et latatus sum, quod coronat pietate præclaros (Dan. xiii, 2); quod omnia Patris possidet (Joan. xvi, 15); quod est imago similissima genitoris (Coloss. 1, 15, 39); quod in se Patrem ostendit (Joan. xiv, 10): sed ma-*

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

juratur, et eum qui glorificat et operationem adjuvat dicere, etc. ENR.

^a In epistola Pelagii II. *Considerate, inquit Apostolus, pontificem confessionis nostræ Jesum fidelem ei qui fecit illum, etc. BALUZ.*

^b In epistola Pelagii, et Deum verum. Sic enim le-

gis, quod ex semine David a Deo fuerat assumptam, mortale et passibile; quod pavit ad mortem, licet ipsum postea imperium mortis destruxerit, propter assumptam divinitatem; quod per omnem justitiam ambulavit; quod ad Joannem dixit: *Sine modo, decet nos implere omnem justitiam (Matth. iii, 15);* quod pontificatus appellationem accepit secundum ordinem Melchisedech (Heb. v, 10): ipsum enim portabat naturæ infirmitatem, non item omnipotens Deus Verbum. Ideo et ante beatus dixerat Paulus: *Non enim habemus pontificem, qui non possit condolare infirmitatibus nostris; tentatum autem in omnibus ad similitudinem absque peccato (Heb. iv, 15).*

Hæc tota fere *περίοδος* in v synodo legitur collata. **B** contendent vero Theodoretus et Cyrillus hoc in loco magna vi argumentorum, sed majore studio partium: agitur enim, quod non semel monui, causa Procli, quem invidium Theodoretus, utpote Nestorii adversarium nobilem; charum Cyrillus, velut duce[m] pugnantium pro fide Constantinopoli, habebat. Cyrillo conversionem Verbi in carnem Theodoretus objicit, Cyrillus contra exprobrat desendam amentiam, ignorantiam mysterii quo de agitur, assertionem *βύστω; ἀχρηστῆ;* consensionem cum Nestorio, impietatem et contradictionem. Tota ista Cyrilli oratio magnam crucem figere potest Theodoretii patronis.

Experta est autem passiones nostras, absque peccato, natura illa, quæ ex nobis pro nobis assumpta est; non qui eam pro salute nostra assumpsit. Et in principio hujus capituli iterum docet: *Considerate apostolum et pontificem confessionis nostræ Jesum, fidelem ei, qui fecit ipsum, sicut et Moyses in omni domo sua (Heb. iii, 1).* Facturam autem quis esse unquam dixerit recta sentiens, incrementum, et cum Patre coæternum ^b Deum Verbum; sed eum, qui ex femine David, qui, liber ab omni peccato, pontifex noster fuit, victimam ipse se pro nobis ^c offerens Deo, habens in se certe Dei Verbum adunatum sibi et inseparabiliter conjunctum?

RESPONSIO ORTHODOXI.

Jeremias propheta cum Israel offendisset Deum, eumque ad iracundiam provocasset, contristatus dicebat: *Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum, ut possim flere populum hunc dies et noctes (Jerem. ix, 1)?* Et ego opinor voces hujusmodi, non Israeli [Baluz. illi] magis convenire, quam iis, qui patulum semper et ^d petulcum os habent in Christum: *Qui etiam ineffabili detrahunt gloriæ, audaces, petulantesque (I. Petr. ii, 10),* juxta quod scriptum est. Fletu autem sunt et lamentatione dignissimi, qui infinita dementia rectam et inculpabilem pietatis in Christum semitam negligentes, distortam orbitam, ambagesque sectantur, et cogitationum pravis inventis decus inquinant veritatis.

gitur in codice Colbertino, ex quo edita est, pro eo quod editiones habent et addum rerum. Verum in versione Antidoti legitur *Deum Verbum*. Sic etiam textus Græcus. BALUZ.

^e In epistola Pelagii, *obtulit. BALUZ.*

^f Codex Vatic. *petulus. BALUZ.*

Ergo audiant, qui invisam omnibus sentiunt, errantes in scientia Scripturarum, nescientes magnum et venerabilem Incarnationis mysterium : divinam enim Scripturam, hominem similem nobis factum fuisse predicant Emmanuel, et participasse carni et sanguini, similiter ac nos, Verbum Dei et Patris. Assirunt et carnem factum, id est, hominem; non per conversionem, aut per commutationem, sed virtute adunationis arcanæ, proptereaque unum dicimus Jesum Christum Dominum, et unam fidem, unum item sanctum baptisma.

Hi vero a rectis dogmatibus abhorrentes, et adversus sacras litteras durum sensum insolentemque opponentes; ad id tantummodo, quod ipsis bene habere videtur, inspiciunt, et hominem assumptum a Deo Verbo commemorant, juxta illud fortasse quod ab uno prophetarum dictum est : *Propheta non eram, nec filius Prophetæ; sed pastor eram vellicans sycomora; et assumpsit me Deus ex ovibus* (Amos vii, 14); aut forte, sicut ait beatus David : *Assumens mansuetos Dominus* (Psal. cxlvi, 6); secundum *σχέσις* scilicet et familiaritatem spiritalem, quam voluntate, et gloriâ, et sanctificatione, nos etiam habemus ipsi : adherentes enim Domino, *unus spiritus sumus*, juxta quod scriptum est (I Cor. vi, 17). Id autem nequaquam significat, Deum hominem fuisse factum; neque eum similiter ac nos, participasse carni et sanguini, sed magis assumpsisse hominem, non alio pacto, quam quo dicitur, et apostolos, et prophetas, et omnes alios sanctos assumpsisse.

Decipitne divinus Paulus sanctificatos per fidem, evidentissime de Unigenito dicens, quod *cum dives esset, pauper est factus* (II Cor. viii, 9)? Absit : nunquam enim mentietur veritatis maximus prædicator. Sed quisnam sit dives, et quomodo pauper sit factus, nunc quoque diligentius perscrutemur. Etenim si, ut illi dicere et sentire confidunt, homo est assumptus a Deo; quomodo is qui assumptus est a Deo, factus est pauper, cum sublimioribus naturæ suæ dignitatibus illustratus sit? glorificatus est enim. At si id verum non est, reprehendetur ab ipsis assumptio, quippe quæ ad inferiorem, et ingloriosorem dejectur humanitatis modum. Verum ita sentire ineptum est. Ergo non is, qui assumptus est, pauper est factus; superest igitur, ut dicamus, Deum Verbum, cum esset dives, ad nostram pauperiem devenisse.

Verum quomodo pauper est factus? Age, ut necessarium est, attendamus : inconvertibilis quidem est procul dubio per naturam, nec sua derelicta, in naturam transit carnis; permansit enim id quod erat, id est, Deus. Ubi igitur humilitatem videbimus paupertatis? In eone, quod unum similem nostri Deus assumpsit, sicut dicere ausi sunt impietatis Nestorii parasiti? Et quis fiat [Baluz. qui fuit] ipsi paupertatis et exinanitatis modus? In eone tantum, quod forte voluerit aliquem nostri similem hominem honorare? At nullo pacto beneficia præstando Deus omnipotens violatur : quomodo ergo pauper est factus? Quia cum esset Deus natura, et Filius Dei et Patris,

A factus est homo ex semine David; natus est secundum carnem, et servilem subit mensuram, id est, humanam, qui est opifex omnium : homo enim factus, humanitatis non erubescit subire mensuram. Qui enim non recusavit esse similis nostri, quomodo ea recusaret, per quæ hominem se nostri similem vere factum esse, posset ostendere? Si igitur eum ab humanis, et rebus, et sermonibus submoveamus, nullo pacto differimus ab his, qui eum, si fieri posset, sua carne etiam spoliarent; qui Scripturæ divinæ non credunt, evertentes omnino Incarnationis mysterium, salutem orbis terrarum, spem, fidem, resurrectionem.

B Dicat aliquis, Deo Verbo parum decorum esse, et nullo modo conveniens, lacrymari, timere mortem, calicem recusare, subire officium sacerdotis. Valde ego quoque libens assentiam, hæc divinæ naturæ et gloriæ minime convenire. Verumtamen in his video paupertatem, quam propter nos volens ipse sustinuit. Si tibi gravis videatur exinanitatis injuria, eo plus mirare erga nos Filii charitatem; quod enim tam indecorum dicis, et parvum, hoc Deus tui causa sibi fecit amabile.

C More hominum lacrymavit, ut tuas lacrymas ipse cohiberet [Baluz. conspiceret]. Expavit dispensatorie permittens carni interdum pati, quæ sua sunt, ut nos confidentissimi redderemur. Calicem recusavit, ut crux impietatem argueret Judæorum. Infirmatus esse dicitur secundum humanitatem, ut te infirmitatibus liberaret. Preces supplicationesque obtulit, ut tuis etiam supplicationibus aures facilem redderet, ut tu disceres in tentationibus minime dormire, sed animum orationibus magis intendere. Ideoque [Baluz. ad orationes magis arrigere. Denique] dormitantes sanctos apostolos incusabat dicens : *Sic non potuistis una hora vigilare mecum? vigilate et orate, ne intretis in tentationem* (Matth. xxvi, 4). Se [Baluz. Sed] enim tamquam reformationem vitæ beatæ præbens, profuit mundo; ideo humanitatis infirmitates familiares fecit ut etiam vere homo factus esse crederetur, cum permansisset nihilominus id quod erat, id est, Deus.

D Sed nescio quomodo hi, qui Christum se unum dicere simulant, et Filium, et Dominum, eundemque Deum simul et hominem, dicunt, non Dei Verbum nuncupatum fuisse pontificem, et apostolum confessionis nostræ, tunc cum factus est homo; sed aut alium, nescio quem, seorsus hominem ipsum per se, qui erat ex semine David, in id vocatum esse affirmant : forsitan metuentes, ne si recta sentiant, ab impietate videantur Nestorii defecisse. Ait enim hoc modo ille (Serm. 6 qui tertius in Proclum) : *Hic, qui fidelis ad Deum pontifex factus est; factus est enim, et non semper fuerat; hic, qui paulatim in pontificis profecit, hæretice, dignitatem.* Deinde, ut ipse existimat, suarum vocum cupiens veritatem confirmare, dicit : *De quo et Lucas in Evangeliiis clamabat : Jesus autem proficiebat ætate, et sapientia, et gratia. Et rursus : Sed cum sit nobis hic solus pontifex condolens, et cognatus, et certus, ab ipsius natura non seducamini : ipse enim*

nobis ex promissa benedictione et semine Abraham mis-
sus est, pro se ipso, et suo genere corporis victimam
secum adducens.

At dementiæ illius optimus æmulator, vir bonus
[Baluz. add. iste] Theodoretus, non erubescit dicens :
Humanam naturam assumpsit, et eam super communes
pontifices ordinavit, sicut et Paulus dicit : Omnis enim
pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus con-
stituitur in his, quæ sunt ad Deum, qui condolare pos-
sit his, qui ignorant et errant, quoniam et ipse circum-
datus est infirmitate; et propterea debet, quemadmo-
dum pro populo, ita etiam pro semetipso offerre pro
peccatis. Nonne hominem nobis communem Emma-
nuel, quantum ad ipsum pertinet, effecit? Nonne su-
pra memoratis hæc quoque sunt germanæ sententiæ,
eamdem blasphemiam parturientes? Quid ais? Metuis
sacerdotii modum in Christo omnium salvatore; nec
conveniens videtur esse Deo Verbo humano more mi-
nistrare, propter dispensationem? Detege tuum vul-
tum, persona deposita, et palam denega Dei Verbi
incarnationem, propter quam et pontifex nominatus
est. Immolanteum eum conspicias, tamquam alii et
majori Deo, Patri? Contemplatusne es sacrificia offe-
rentem, exemplo eorum qui ab hominibus assumpti
sunt, quique condolare possunt ignorantibus et er-
rantibus, ideo quod et ipsi sint in infirmitatibus no-
stris? An non considerasti, quod fidem omnium, sive
fidei confessionem, a et Spiritui sancto consecrat et
Patri? Hinc humani ministerii modus est poscere fi-
dem ab his, qui in odorem suavitatis oblati sint in
spiritu? Animadvertite, quam diverso modo, cum
Deus sit, licet humano more, propter dispensationem
ministrare dicatur : considet enim Deo et Patri, et in
sedibus excelsis conspicitur.

Terret te quod humanitatis, nec te quod divinitatis,
liberat metu? Non pateris, ex rebus ipsis inspicere,
Deum esse simul et hominem Emmanuel; sed tam pe-
tulanter et inconsiderate, immo ultra terminos impi-
etatis totius excurrens, ais ipsum consummatum
esse laboribus, et virtute, et profecisse paulatim in
pontificis dignitatem. Si profecit, ubi exinanitas, et
ubi pauper est factus? b Si consummatum est per vir-
tutem, ex imperfecto utique, et in tempore factus est
perfectus. Quidquid autem non est in virtute perfe-
ctum, culpa et vitio continetur; et quod vitio contine-
tur, in peccato est. Quomodo igitur de ipso scriptum
est, quod peccatum non fecit (1 Petr. II, 22)?

Ausus est dicere, quæ infra scripta : Quis igitur sa-
cerdos est factus? Quis virtute consummatum est, cum
non esset natura perfectus? Quis temptationibus didicit
obedientiam [Baluz. obaudientiam], quam ante tenta-
tiones nesciebat? Quis cum reverentia vixit, et cum cla-
more valido lacrymans, et supplicationes offerens, cum
se servare non posset, sed eum, qui servare posset, ob-
secrans? O audacissimam et sceleratissimam vocem!

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

a Baluz.: Sibi et sancto deditur Patri? Hinc, etc. Ev.
b Verba Si consummatum..... [factus est perfectus,
Baluzius non habet. Edit.

A quæ lacrymæ tam impie credentium poterunt abolere
peccata? Si acquiescis adunationi, quomodo ignorasti,
quod de Deo dicas, qui factus sit homo? Humiliavit
se tua causa, et tu impie exclamas : Propitius esto,
Domine, nunquam tibi erit istud. Ergo audies ipsum
dicentem : Vade retro a me, Satana; scandalum mihi
es (Matth. XVI, 22).

B Sed enim in clausula suorum dictorum dixit : Ergo
is, qui [Baluz. add. est] ex semine David, pontifex est,
habens in se scilicet Deum Verbum sibi adunatum, et
inseparabiliter conjunctum. Et quomodo adunatum
dicit Deo Verbo id, quod est ex semine David, si soli
ei, qui est ex semine David, sacerdotium deputavit?
Nam si vera est adunatio, non sunt duo omnino, sed
unus, et solus, qui ex utrisque intelligitur Chris-
tus.

Certum est ergo, illos simulate adunationem con-
fiteri, simpliciorum animos insectantes [Baluz. inle-
cantes]: conjunctionem namque credunt $\epsilon\chi\tau\alpha\iota\sigma\iota\varsigma$,
et extrinsecus factam, quam nos etiam habuimus,
cum participes divini ipsius naturæ facti sumus per
spiritum. Non adhærendum [Baluz. accedendum] igitur
illorum vanitatibus, sed rectæ et inculpabili fidei,
et evangelicis, et apostolicis sanctionibus.

ANATHEMATISMUS UNDECIMUS.

Siquis non consteatur carnem Domini vivificam
esse, et ipsius Dei Verbi propriam, sed ut alterius
cujuspiam, conjuncti quidem ipsi per dignitatem, sive
per solam inhabitationem; ac non magis vivificam, ut
ante dixi, eo quod sit propria Verbi, quod omnia po-
tens est vivificare; anathema sit.

REPREHENSIO HÆRETICÆ.

Quantum apparet, obscuritati studet, ut impietatem
suam occultet, qui eadem cum hæreticis sentit; sed
nihil veritate validius, quæ radiis suis mendacii potest
caliginem revelare. Ea illuminati manifestam ejus fi-
dem $\epsilon\tau\epsilon\pi\omicron\delta\omicron\epsilon\zeta\omicron\nu$ faciamus. Primum quidem, nusquam
carnis rationabilis meminit, nec hominem perfectum,
qui est assumptus, confessus est; sed ubique carnem
dicit, Apollinaris sequens dogmata. Deinde, commix-
tionis opinionem, c aliis eam vocibus proferens, asper-
git sermonibus, hinc enim aperte inanimatam dicit Do-
mini carnem, cum ait : Si quis consteatur Domini car-
nem non esse propriam ipsius Dei Verbi, sed ut alterius
præter ipsum, anathema sit. Unde apparet eum non
confiteri Deum Verbum animum assumpsisse, sed
carnem tantummodo; ipsum autem esse carni pro
anima : nos vero vivificam dicimus, animatam, et ra-
tionabilem Domini carnem, propter adunatam ipsi
[Baluz. om. ipsi] vivificam deitatem.

Constet autem ipse quoque, licet [Baluz. om.
licet] invitus, differentiam naturarum, carnem nomi-
nans et Deum Verbum, et propriam ipsius dicens fuisse
carnem : igitur non Deus Verbum in carnis naturam

c Baluz. Omnibus eam sententiis inferens, aspergit,
etc. Edit

conversum est; sed propriam habet carnem, assumptam scilicet naturam, et vivificam eam adunatione effecit.

RESPONSIO ORTHODOXI.

Qui a [Baluz. om. a] rectis et veris cogitationibus per imperitiam delapsi sunt, pene etiam dicunt: *Posuimus mendacium spem nostram, et mendacio operiemur (Isai. xxviii, 15)*. In quemcumque enim ipsis libitum fuerit, proferunt inconsiderate sententiam; nec meminerunt divinæ Scripturæ dicentis: *Judicium justum judicate (Zach. vii, 9)*. Et rursus: *Testis falsus non erit impunitus (Prov. xix, 5)*. Nos etenim vivificum esse dicimus sanctum corpus salvatoris omnium Christi. Est namque non unius simpliciter similis nostri hominis, et communis; propriam autem magis vere Verbi, quod omnia vivificat. Sic autem proprium, ut si forte dicatur uniuscujusque nostri proprium corpus suum.

Hic autem vir bellus, verbositatis suæ in nos nullam modum præterit intentatum, quamvis nostris dictis consentiat. Inurit [Baluz. nominat] rursus nobis Apollinaris impietatis infamiam; nec erubescit, commemorans me verbis aliis, ac dictionibus, rem commixtionis sive confusionis occultare, et inanimam dicere carnem Verbo conjunctam. Sed dixerit ad eum forte aliquis: O vir optime, iisdem etiam beatum Joannem criminibus accusabis; ait enim: *Verbum caro factum est (Joan. i, 14)*. Age igitur cum ipso etiam insolenter, et dic, animæ eum non meminisse rationabilis, sed inanimam dicere Domini carnem. Quid si etiam ipsum dicere audieris Christum omnium salvatorem: *Amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ipsius sanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Et rursus: *Qui manducat carnem meam, et bibit sanguinem meum, in me manet, et ego in ipso*. Et rursus: *Panis autem, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita (Joan. vi, 51)*. Insulta, si videbitur, etiam ipsi Verbo: carnem enim nominat tantum, nec animæ rationabilis in his facit usquam mentionem.

At tu, si sagax esses et sapiens, non ignorares quod plerumque etiam sola carnis mentione animal, quod est ex anima et corpore, designetur, id est, homo. Scriptum est enim: *quod videbit omnis caro salutare Dei (Isai. xl, 5)*. Ergo qui carnem dicit fuisse factum Verbum, non ignorat omnino se etiam animæ rationabilis facere mentionem. Verum, quod a principio dixi, in probationibus deficiens, invenit sibi mendacium tegumento, et calumniari conatur, ut aliquid dicere videatur.

At vero, [Baluz. add. non] hominem assumptum fuisse a Deo, sanctis Patribus non videtur: Neque enim ita unquam crediderunt; sed ipsum magis Deum Verbum hominem factum esse dixerunt, adunatumque carni habenti animam rationabilem. Inconfusa autem, et absque conversione omnino est adunatio: inconvertibile est enim Dei Verbum, et ita credimus.

ANATHEMATISMUS DUODECIMUS.

Siquis non confiteatur quod Dei Verbum passum

ait carne, et crucifixum carne, et mortem gustavit carne, et factum primogenitum ex mortuis, eo quod, ut Deus [Baluz. om. ut Deus], det vitam, et sit vivificum; anathema sit.

REPREHENSIO HÆRETICI.

Passiones naturæ [Baluz. om. naturæ] passibilis propriæ sunt; impassibilis, passionibus superior est; passa est igitur servi forma, adhærente ipsi scilicet etiam Dei forma, et permittente quidem pati, propter salutem, quæ ex passionibus fuerat eventura; suas vero passiones, propter adunationem, dicente [Baluz. ducente]: ergo non Deus passus est. sed [Baluz. add. is] homo, qui ex nobis a Deo assumptus est. Propterea et beatus Isaias ante prænuntians, clamat: *Homo in plaga, et sciens ferre infirmitatem (Isai. liii, 5)*. Et ipse Dominus Christus ad Judæos dicebat: *Quid me queritis occidere hominem, qui veritatem vobis locutus sum (Joan. viii, 40)*. Occiditur vero non ipsa vita, sed qui mortalem habet naturam. Et id alibi docens Dominus ad Judæos dixit: *Solrite templum istud, et in triduo reedificabo ipsum*. Ergo solutus quidem est, qui est ex David; resuscitavit vero solutum, unigenitum Deus Verbum, quod ex Patre impassibiliter ante sæcula natum est.

RESPONSIO ORTHODOXI.

Est quidem impassibilis procul dubio Verbi natura, et id nulli est hominum, ut opinor, incertum. Neque enim ad tam insanam dementiam quisquam delabatur, ut illam arcanam et passionibus superiorem naturam dicat nostris infirmitatibus teneri [Baluz. contineri]. Sed quoniam passio mundo futura erat salutaris; erat autem impossibile, ut in sua natura Verbum Deus aliquid pateretur; dispensationem subiit sapienter: proprium enim corpus fecit, quod poterat pati, ut corpore patiente, ipse passus fuisse dicatur, licet ipse per suam naturam impassibilis permansisset.

Verum quoniam carne passus est volens, propterea omnium salvator, et est, et nominatur. Ut enim Paulus ait: *Gratia Dei pro omnibus gustavit mortem (Heb. ii, 9)*. Testatur vero etiam divinus Petrus sapientissime dicens: *Christo ergo passo pro nobis (I Petr. iv, 1)*. Non deitatis utique natura, sed carne. Denique quoniam modo Dominus gloriæ crucifixus esse dicitur? quo item modo is, *per quem omnia, et in quo omnia ordinata sunt (I Cor. ii, 8; Heb. ii, 10)*, ut ait beatus Paulus, datus est a Deo et Patre caput corporis Ecclesiæ, factus primogenitus ex mortuis? carnis scilicet passiones familiariter passus; Dominus autem gloriæ nequaquam fuit homo nostri similis et communis.

Sed forte dices sufficere unitatem ad probandum unam esse Christum et Dominum crucifixum. Ergo omnia dicantur ipsius, et credatur Dei Verbum esse Salvator, permanens quidem impassibile secundum deitatis naturam, carne autem passum, juxta quod dixit Petrus: *ipsius enim erat proprium per veram adunationem corpus, quod mortem gustavit*. Denique quomodo ex Judæis secundum carnem Christus et

Deus super omnes, et benedictus in sæcula, amen (Rom. A IX, 18). In cujus morte baptizati sumus? cujus resurrectionem confitentibus justificamur? * An hominis communis alicujus? An, quod verius est, Dei hominis facti et passi pro nobis carne, mortem denuntiamus, et confitentes resurrectionem, onus abjicimus peccatorum? *Empti enim sumus pretio, non corruptibilibus argento vel auro; sed pretioso sanguine, sicut agni puri et immaculati, Christi* (I Cor. vi, 20; I Petr. i, 19).

Plura quidem et alia super his commemorare, nihil difficile est, et sanctorum Patrum exempla proponere: verum hæc satis fore opinor docilioribus; scriptum est enim: *Da sapienti occasionem, et sapientior erit; annuntia justo, et adjiciet ad percipiendum* (Prov. ix, 9).

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

* Baluz. *Atqui juxta suam naturam Deum Verbum mortem superius passum, immo potius ipsa vita est. In mortemne igitur hominis communis baptizati sumus?*

In Jesum credentes justificamur; an magis, quod, etc.
EDIT.

ADMONITIO IN SUBSEQUENS OPUS.

Tractatus iste, non præstantior quam utilior, inscribitur, SCHOLIA DE INCARNATIONE UNIGENITI: propterea quod continet non tantum explanationem trium vocum difficultium intellectu, *Christus, Emmanuel, Jesus*, quarum prænotione opus est ad mysterium Incarnationis Dominicæ tractandum; sed etiam solutionem implicite questionis, quomodo duæ naturæ, sine confusione et conversione, convenerint in unitatem personæ divinæ, eamque non *σχιτικῶν* et moralem, sed *φυσικῶν* et substantivam: qui cardo totius questionis tanta commotione totius orbis agitata.

Quo auctore scriptus sit, dubitare non licet, cum Theodoretus in secundo dialogo qui dicitur Inconfusus, Leo magnus epistola 97, concilium Chalcedonense actione 2 in fine, Facundus Herminianensis libro vii et xi, Leontius scholasticus libro i contra Nestorianos et Eutychianos, aliique, non tantum hujus operis, tanquam a Cyrillo editi, meminerint, sed ex eo quoque ad confirmandam fidem testimonia deprompserint. Adde quod in bibliotheca Regia Parisiis non modica pars Græcæ habetur, Cyrilli nomine inscripta, quam Joannes Aubertus transulit in suam operum Cyrilli Græco-Latinam editionem, tomo V, parte i.

Quo tempore compositus fuerit, conicere ex eo licet, quod etsi contra Nestorium sanctus fidei defensor disputet, eum tamen nomine non appellet, solitus alioqui non tacere, post condemnationem, immo et ante condemnationem, statim atque lis quasi intentata est, ceptumque agi jure, id est, post missam, cum summi pontificis litteris depositionis sententiam continentibus synodicam ex Ægyptiaca synodo epistolam, capitique duodecim, qui anathematismi dicuntur. Compositus igitur dici debet ante concilium Ephesinum.

Sed quo in loco, quoque distinctius tempore? Ephesi opinabitur forte quispiam, tunc cum Cyrillus, ipsis exigentibus catholicis, exponere coactus est nonnulla, quæ paulo vel duriora, vel obscuriora videbantur in anathematismis, præsertim ut propulsaret invidiam sibi ab adversariis conflatam, quasi cum Apollinaristis sentiret, unicam esse in Christo naturam, versumque in carnem Verbum divinum.

Ego vero Alexandriæ scriptum puto, longe antea: Cyrillus namque antequam responderet, vel Andree Samosateno, vel Theodoro, anathematismos reprehendentibus, id operis suscepit, quod instrueret disputatos pro fide, de primis quasi notionibus vocum, atque aliis nonnullis, quibus inter disputandum usus foret. Instruxit vero, nisi me fallit opinio, cum primum serveret questio apud Alexandrinos, nec satis adhuc animi exercitatione eruditi essent; cumque ipse etiam primum Cyrillus pro Christo pugnam cum Nestorio iniret, datis prioribus litteris officii monitricibus. Scriptus est igitur tractatus iste eodem fere tempore quo epistola ad monachos Ægypti, id est, sub medium aut saltem sub finem ann. 429. Idem enim est utriusque argumentum, nec aliud videtur discrimen quam methodi, quæ in epistola oratoria magis est, in Scholiis fere scholastica.

In eam me sententiam impellunt tria. Primum, quod Scholia ante concilium Ephesinum scripta sint, ut antea confectum est: nec parvo tamen tempore, cum Andreas Samosateno apud Anastasium Sinaitam hujusce operis tanquam pervulgati meminisset. Alterum, quod videatur elementaria quedam doctrina, rudibus controversiæ ingenii tradita: continetur enim expositione vocum, distinctionibusque ad objectiones solvendas necessariis, et exemplis ad rem explicandam factis. Tertium, quod in opere toto nulla per se fiat mentio Dei pontificis: sed eorum tantum quæ in primo Nestorii sermone secundoque et tertio contra fidei regulam leguntur, cum tamen digna foret ista questio, quæ tractaretur propter suam sive subtilitatem, sive necessitatem. Orta vero est ex homilia Procli a Nestorio acerbius reprehensa, de qua nihil afferri potuit nuntii Alexandriam ante definitum hactenus tempus.

De interprete paulo difficilior est questio. Quisquis ille fuerit, ipsum oportet quinto sæculo scripsisse immo temporibus Cyrilli: siquidem ex hac ipsa versione, quæ nunc habetur, et Leo Magnus statim post obitum Cyrilli tanquam ex vulgata, et concilium Chalcedonense, et Facundus Herminianensis decerpserint, quæ locis antea citatis referunt. Crediderit non immerito quispiam, tribuendum hoc opus uni ex Alexandrinis illis quorum Latinitatem apud sanctum Cælestinum Cyrillus excusabat, cum chartas mitteret ab iis versas. Verum opinabilius videtur, interpretem dicere Marium Mercatorem, virum alioqui melioris Latinitatis scientem: nam et inter ejus opera reperitur in utroque manuscripto codice, quo usi sumus; et ea ætate vixit, qua scribebatur, et ardore fidei incensus Latina fecit, quæ Græci defensores fidei scriberent; et in præ-